

SEANCES DU JEUDI 21 JANVIER 1993
VERGADERINGEN VAN DONDERDAG 21 JANUARI 1993

ASSEMBLEE
PLENAIRE VERGADERING

MATIN

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1389.

REVISION DE LA CONSTITUTION (Discussion):

Propositions de réforme de l'Etat.

Discussion générale (Reprise). — *Orateurs:* M. Goovaerts, M. Dehaene, Premier ministre, MM. Vandenberghe, S. Moureaux, Seeuws, Valkeniers, Dierickx, Loones, p. 1389.

APRES-MIDI

SOMMAIRE:

CONGES:

Page 1403.

COMMUNICATION:

Page 1403.

Cour des comptes.

PROPOSITIONS DE LOI (Prise en considération):

Pages 1403 et 1426.

Ann. parl. Sénat de Belgique - Session ordinaire 1992-1993
Parlem. Hand. Belgische Senaat - Gewone zitting 1992-1993

OCHTEND

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1389.

HERZIENING VAN DE GRONDWET (Beraadslaging):

Voorstellen tot staatshervorming.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — *Sprekers:* de heer Goovaerts, de heer Dehaene, Eerste minister, de heren Vandenberghe, S. Moureaux, Seeuws, Valkeniers, Dierickx, Loones, blz. 1389.

NAMIDDAG

INHOUDSOPGAVE:

VERLOF:

Bladzijde 1403.

MEDEDELING:

Bladzijde 1403.

Rekenhof.

VOORSTELLEN VAN WET (Inoverwegingneming):

Bladzijden 1403 en 1426.

M. Bouchat. — Proposition de loi modifiant l'article 60 du Code des droits d'enregistrement, d'hypothèque et de greffe.

M. De Meyer et consorts. — Proposition de loi réglant la navigation aérostatique.

M. Goovaerts et consorts. — Proposition de loi complétant le Code civil en ce qui concerne la protection de la vie privée.

MM. Goovaerts et Monset. — Proposition de loi complétant l'article 177 du Code des impôts sur les revenus 1992.

QUESTIONS ORALES:

Question orale de Mme Van der Wildt au ministre des Finances sur «la détaxation des carburants pour automobiles aux titulaires agréés d'une autorisation d'exploitation de taxis».

Orateurs: Mme Van der Wildt, M. Maystadt, ministre des Finances, p. 1403.

Question orale de M. Van Belle au ministre des Finances sur «les activités de la Commission d'évaluation des actifs de l'Etat».

Orateurs: M. Van Belle, M. Maystadt, ministre des Finances, p. 1404.

Question orale de M. Gevenois au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «le plan d'entreprise de la SNCB».

Orateurs: M. Gevenois, M. Coëme, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1404.

Question orale de M. Didden au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «l'exécution du programme d'investissement de la SNCB».

Orateurs: M. Didden, M. Coëme, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1405.

Question orale de M. Bock au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «la protection de la Sabena contre le piratage informatique».

Orateurs: M. Bock, M. Coëme, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1405.

Question orale de Mme Nélis au Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques sur «le préavis de grève déposé pour les 28 et 29 janvier prochains à la SNCB».

Orateurs: Mme Nélis, M. Coëme, Vice-Premier ministre et ministre des Communications et des Entreprises publiques, p. 1406.

Question orale de M. M. Maertens au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «la Convention de Paris du 13 janvier 1993 sur les armes chimiques».

Orateurs: M. M. Maertens, M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères, p. 1407.

Question orale de M. Bougard au Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères sur «les récentes opérations militaires contre l'Irak».

Orateurs: M. Bougard, M. Claes, Vice-Premier ministre et ministre des Affaires étrangères, p. 1408.

De heer Bouchat. — Voorstel van wet tot wijziging van artikel 60 van het Wetboek der registratie-, hypotheek- en griffierechten.

De heer De Meyer c.s. — Voorstel van wet houdende regeling der ballonvaart.

De heer Goovaerts c.s. — Voorstel van wet houdende aanvulling van het Burgerlijk Wetboek wat de bescherming van het privé-leven betreft.

De heren Goovaerts en Monset. — Voorstel van wet houdende aanvulling van artikel 177 van het Wetboek van de inkomstenbelastingen 1992.

MONDELINGE VRAGEN:

Mondelinge vraag van mevrouw Van der Wildt aan de minister van Financiën over «de detaxatie van autobrandstof aan erkende taxivergunninghouders».

Sprekers: mevrouw Van der Wildt, de heer Maystadt, minister van Financiën, blz. 1403.

Mondelinge vraag van de heer Van Belle aan de minister van Financiën over «de activiteiten van de Commissie voor evaluatie van de activa van het rijk».

Sprekers: de heer Van Belle, de heer Maystadt, minister van Financiën, blz. 1404.

Mondelinge vraag van de heer Gevenois aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «het ondernemingsplan van de NMBS».

Sprekers: de heer Gevenois, de heer Coëme, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1404.

Mondelinge vraag van de heer Didden aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «de uitvoering van het investeringsprogramma van de NMBS».

Sprekers: de heer Didden, de heer Coëme, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1405.

Mondelinge vraag van de heer Bock aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «de bescherming van Sabena tegen computerkraak».

Sprekers: de heer Bock, de heer Coëme, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1405.

Mondelinge vraag van mevrouw Nélis aan de Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven over «de stakingsaanzegging ingediend bij de NMBS voor 28 en 29 januari eerstkomend».

Sprekers: mevrouw Nélis, de heer Coëme, Vice-Eerste minister en minister van Verkeerswezen en Overheidsbedrijven, blz. 1406.

Mondelinge vraag van de heer M. Maertens aan de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «de Conventie van Parijs van 13 januari 1993 over de chemische wapens».

Sprekers: de heer M. Maertens, de heer Claes, Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, blz. 1407.

Mondelinge vraag van de heer Bougard aan de Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken over «de recente militaire operaties tegen Irak».

Sprekers: de heer Bougard, de heer Claes, Vice-Eerste minister en minister van Buitenlandse Zaken, blz. 1408.

Question orale de M. Valkeniers au ministre des Affaires sociales sur « des subsides supplémentaires pour les hôpitaux universitaires ».

Orateurs: M. Valkeniers, M. Moureaux, ministre des Affaires sociales, p. 1409.

Question orale de M. Goovaerts au ministre des Affaires sociales sur « les réactions des médecins aux honoraires proposés ».

Orateurs: M. Goovaerts, M. Moureaux, ministre des Affaires sociales, p. 1410.

Question orale de M. Erdman au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques sur « la date de parution du *Moniteur belge* en plusieurs éditions étalées sur plusieurs jours ».

Orateurs: M. Erdman, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques, p. 1413.

Question orale de M. Arts au Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques sur « les déclarations récentes d'un magistrat éminent sur une proposition de loi faisant l'objet de discussions politiques ».

Orateurs: M. Arts, M. Wathelet, Vice-Premier ministre et ministre de la Justice et des Affaires économiques, p. 1414.

ORDRE DES TRAVAUX:

Orateurs: M. le Président, MM. de Donnée, Erdman, Hasquin, M. Dehaene, Premier ministre, M. Pouillet, p. 1410.

REVISION DE LA CONSTITUTION (Discussion):

Propositions de réforme de l'Etat.

Discussion générale (Reprise). — *Orateurs:* MM. Hasquin, Pataer, Mme Maes, MM. Benker, Boël, Verreycken, Evers, M. Dehaene, Premier ministre, p. 1415.

INTERPELLATION (Discussion):

Interpellation de M. Goovaerts au Premier ministre sur « la campagne publicitaire menée par un membre de son Gouvernement au sujet des procédures accélérées ».

Orateurs: M. Goovaerts, M. Dehaene, Premier ministre, p. 1424.

Mondelinge vraag van de heer Valkeniers aan de minister van Sociale Zaken over « bijkomende subsidies voor de universitaire ziekenhuizen ».

Sprekers: de heer Valkeniers, de heer Moureaux, minister van Sociale Zaken, blz. 1409.

Mondelinge vraag van de heer Goovaerts aan de minister van Sociale Zaken over « de reacties van de artsen op het ereloon-voorstel ».

Sprekers: de heer Goovaerts, de heer Moureaux, minister van Sociale Zaken, blz. 1410.

Mondelinge vraag van de heer Erdman aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over « de verschijningsdatum van het *Belgisch Staatsblad* in meerdere edities gespreid over meerdere dagen ».

Sprekers: de heer Erdman, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken, blz. 1413.

Mondelinge vraag van de heer Arts aan de Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken over « de recente verklaringen van een vooraanstaand magistraat over een politiek betwist voorstel van wet ».

Sprekers: de heer Arts, de heer Wathelet, Vice-Eerste minister en minister van Justitie en Economische Zaken, blz. 1414.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN:

Sprekers: de Voorzitter, de heren de Donnée, Erdman, Hasquin, de heer Dehaene, Eerste minister, de heer Pouillet, blz. 1410.

HERZIENING VAN DE GRONDWET (Beraadslaging):

Voorstellen tot staatshervorming.

Algemene beraadslaging (Hervatting). — *Sprekers:* de heren Hasquin, Pataer, mevrouw Maes, de heren Benker, Boël, Verreycken, Evers, de heer Dehaene, Eerste minister, blz. 1415.

INTERPELLATIE (Bespreking):

Interpellatie van de heer Goovaerts tot de Eerste minister over « de gevoerde publiciteitscampagne die door een lid van de Regering werd gevoerd inzake het snelrecht ».

Sprekers: de heer Goovaerts, de heer Dehaene, Eerste minister, blz. 1424.

13 88

N. 47

SEANCE DU MATIN — OCHTENDVERGADERING

PRESIDENCE DE M. SWAELEN, PRESIDENT
VOORZITTERSCHAP VAN DE HEER SWAELEN, VOORZITTER

Le procès-verbal de la dernière séance est déposé sur le bureau.
De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

La séance est ouverte à 10 h 10 m.
De vergadering wordt geopend om 10 h 10 m.

CONGES — VERLOF

MM. Vandersmissen, pour raison de santé; Collignon, De Croo, pour d'autres devoirs, et Suykerbuyk, pour devoirs professionnels, demandent d'excuser leur absence à la réunion de ce jour.

Afwezig met bericht van verhindering: de heren Vandersmissen, om gezondheidsredenen; Collignon, De Croo, wegens andere plichten, en Suykerbuyk, wegens ambtsplichten.

— Pris pour information.

Voor kennisgeving aangenomen.

HERZIENING VAN DE GRONDWET REVISION DE LA CONSTITUTION

VOORSTELLEN TOT STAATSHERVORMING

Hervatting van de algemene beraadslaging

PROPOSITIONS DE REFORME DE L'ETAT

Reprise de la discussion générale

De Voorzitter. — Wij hervatten de algemene beraadslaging over de voorstellen tot staats hervorming.

Nous reprenons la discussion générale des propositions de réforme de l'Etat.

Het woord is aan de heer Goovaerts.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, gisteren hebben enkele sprekers de VLD, de partij van de burger, verweten dat zij geen eigen voorstellen zou hebben. Ik wil desaangaande de aandacht vestigen op het debat van gisteren over het leefmilieu dat rechtstreeks werd gevoerd tussen de vertegenwoordiger van Agalev en onze collega De Grauwe.

Wij hebben precieze ideeën over de Senaat. Collega De Grauwe heeft ook zeer duidelijk gezegd hoe wij de financiering zien. Voor een aantal punten hebben wij geen betere oplossingen dan die welke hier worden voorgesteld.

Wat betreft de afhaffing van het dubbel mandaat, het verminderen van het aantal mandaten, de Europese zetelverdeling en eventueel de legislatuurregering en de rechtstreekse verkiezing van de Raden, vinden wij dat de hier voorgestelde regelingen goed zijn.

Mijnheer de Eerste minister, in het kader van het algemeen debat dat in de Senaat wordt gevoerd omtrent het Sint-Michielsakkoord zal ik mijn aandacht in het bijzonder toespitsen op de problematiek eigen aan de Brusselse en de Brabantse situatie.

Gisteren heeft mevrouw Creyf een gedetailleerde en zeer optimistische uiteenzetting gehouden over de situatie van de Vlamingen in Brussel.

Abstractie makend van het in de bevoegde kamercommissie reeds besproken nieuwe artikel 1 van de Grondwet en mij louter beperkend tot wat ter zake expliciet in het Sint-Michielsakkoord staat vermeld, kan ik mij van het gevoel niet ontdoen dat ook dit luik van het akkoord meer berust op een institutionele onfatsoenlijkheid dan op een efficiënte constructie. Zoals bij de hervormingen van 1988, kan het geheel reeds a priori worden omschreven als zijnde uitzonderlijk onduidelijk, verward, ja zelfs op bepaalde punten ongrondwettig.

Deze laatste vaststelling kan op een accurate wijze worden geïllustreerd door bijvoorbeeld het gegeven dat de Waalse Gewestraad alsmede de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad geheel of gedeeltelijk de bevoegdheden van de Franse Gemeenschap kunnen uitoefenen. Dit wil dus zeggen dat voor de aangelegenheden waar de bevoegdheid van de Franse Gemeenschap door de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt uitgeoefend, deze laatste instantie over decretale bevoegdheid — mevrouw Creyf heeft het gezegd — zal beschikken.

De natuurlijke resultante hiervan is dat de decreten en de besluiten die zullen worden genomen door de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in die materies dezelfde juridische kracht en aard zullen hebben als diegene die genomen worden door de Franse Gemeenschap.

Mevrouw Creyf zegt dat dit een goede oplossing is voor de Franstaligen en de Nederlandstaligen, maar men kan zich toch moeilijk voorstellen dat wetten die door twee organen van eenzelfde gebied worden uitgevaardigd verschillend van aard zijn, al naargelang de instelling die ze uitvaardigt. Ik denk niet dat iemand mij een land kan opnoemen waar zulke toestand bestaat. Wij kunnen dus gerust zeggen dat de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest gediscrimineerd wordt tegenover de Franstalige Gemeenschapscommissie.

In het Brussels Hoofdstedelijk Gewest is het hoogste orgaan de Raad die, wat de gewestelijke bevoegdheid betreft, ordonnanties uitvaardigt die wetten kunnen opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen. Deze ordonnanties kunnen door een rechtscollege getoetst worden op hun overeenstemming met de Grondwet en met de bijzondere wet voor de Brusselse instellingen. Deze toetsing bestaat echter niet voor de decreten. Dat wil zeggen dat de Franse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest soeverein kan handelen, terwijl dit niet mogelijk is voor het hoogste vertegenwoordigende orgaan van dit Gewest, met name de Raad.

Tegen deze achtergrond komt de miskenning van de Vlaamse Gemeenschapscommissie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest tot uiting. De regeling is bovendien in flagrante tegenspraak met artikel 107^{quater} van de Grondwet, het basisartikel voor de gewestvorming. Volgens dit artikel hebben de Gewesten niet de bevoegdheid de aangelegenheden te regelen bedoeld in de artikelen 23 en 59bis van de Grondwet. Als men weet dat artikel 107^{quater} van de Grondwet niet voor herziening vatbaar is gesteld, is het onmogelijk op een orthodoxe manier een gewest- of gemeenschapscommissie gemeenschapsbevoegdheden te laten uitoefenen.

Wat de Franstalige Gemeenschapscommissie betreft, zou men op het eerste gezicht nog «verschonende omstandigheden» kunnen vinden in de zin dat artikel 108ter, paragraaf 3, van de Grondwet bepaalt dat de taalgroepen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bevoegd zijn voor gemeenschapsaangelegenheden. Maar dan stuit men toch nog op het laatste lid van artikel 108ter, paragraaf 2, van de Grondwet, waarin uitdrukkelijk verwezen wordt naar artikel 107^{quater}.

Dit alles vloeit onmiskenbaar voort uit het feit dat de meerderheidspartijen in 1988 het eerder beoogde evenwicht tussen enerzijds gemeenschapsvorming — artikel 59bis van de Grondwet — en anderzijds de gewestvorming — artikel 107^{quater} van de Grondwet — voor een stuk hebben opgegeven.

Het had nochtans anders gekund. Zoals voorheen reeds werd voorgesteld, was het mogelijk geweest om op basis van artikel 59bis van de Grondwet Brussel eigen instellingen te geven. Men had kunnen bepalen dat te Brussel een Franse Gemeenschapscommissie en een Vlaamse Gemeenschapscommissie zouden worden verkozen die samen de gewestbevoegdheden zouden hebben uitgeoefend. Gedane zaken nemen evenwel geen keer!

Het meest storende in het gehele opzet, en dan meer in het bijzonder wat Brussel betreft, is de institutionele hypocrisie die nog steeds aan de dag wordt gelegd. Niemand durft over de lippen te krijgen dat Brussel een Gewest is. Nochtans, wat heden voorligt, is een loutere bevestiging van Brussel als volwaardig derde Gewest. Zo krijgt Brussel nu ook nog het grootste deel van de provinciale bevoegdheden en zal het in feite aan geen enkele externe voogdij onderworpen zijn. Ik stel daarbij trouwens de vraag waartoe de gouverneur van Brabant nog dient, tenzij om de functie in stand te houden. Ik vraag mij ook af aan wie hij voortaan zal moeten rapporteren, aan de federale overheid, of aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest?

De rechtsprekende bevoegdheden van de Brabantse bestendige deputatie zullen worden uitgeoefend door een gespecialiseerd college van negen leden die door de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, weliswaar op voordracht van de Executieven, zullen worden aangeduid. Daaruit moeten wij toch besluiten dat de Brusselse Vlamingen verder worden gediscrimineerd, terwijl aan de andere kant de soevereiniteit van het Brussels Gewest duidelijk wordt bevestigd.

Ik wil het hier kort ook hebben over de splitsing van de provincie Brabant. Over het wel en wee en het reilen en zeilen van deze provincie is er reeds veel gezegd en geschreven. Vanuit mijn per-

soonlijke ervaring deel ik de mening dat de splitsing van de provincie Brabant lijkt op «de kroniek van de aangekondigde dood». Jarenlang is een degelijke werking van deze provincie onmogelijk gemaakt door krachten, zowel van binnen als buiten de provincie. Of de splitsing van de provincie Brabant een betere werking van de provinciale instanties mogelijk zal maken, hangt dan ook grotendeels af van de ingesteldheid die men jegens de nieuwe bestuursorganen zal aannemen.

Er dient dan ook te worden toegekeken opdat de splitsing van Brabant niet enkel leidt tot een vermenigvuldiging van het aantal mandaten en bestuursfuncties.

Uit de tekst van het Sint-Michielsakkoord blijkt verder dat de huidige gouverneur en vice-gouverneur van Brabant in hun functie gehandhaafd blijven. Met betrekking tot deze beide administratief rechterlijke organen rijzen er een aantal vragen en bedenkingen. Over de positie van de gouverneur heb ik het al gehad. Ik heb hierover nog de volgende vragen.

Is de huidige gouverneur, wiens bevoegdheid zal worden beperkt tot de veiligheid en gezondheid, de rampenbestrijding en de openbare strijdkrachten, nog wel een echte gouverneur in de betekenis die de wet aan dat woord geeft? Beschikt hij voortaan nog over een zelfstandige verordenende bevoegdheid? Of zal het Brussels Hoofdstedelijk Gewest de volle bevoegdheid over deze materies krijgen? Indien beiden bevoegd zijn, ontstaat er dan geen probleem van coördinatie?

Hetzelfde is gesteld met de vice-gouverneur. In 1964 werd deze rechtsfiguur slecht onthaald, hoewel het heden duidelijk is dat zijn aanwezigheid voor een wezenlijke verbetering heeft gezorgd. Nu voorziet het akkoord in een nieuwe functie van adjunct-gouverneur voor de toekomstige provincie Brabant, terwijl de taaltoezichtsfunctie van de vice-gouverneur beperkt wordt tot de negentien gemeenten. Hij verliest dus elke bevoegdheid over de zes randgemeenten.

Dit is een weinig lovenswaardige beslissing, te meer daar het laatste woord inzake taalvoogdij bij de Brusselse Executieve blijft liggen, die sedert juli 1989 geen enkele gemeentelijk of OCMW-besluit om walredenen heeft vernietigd.

Om te besluiten wil ik duidelijk weergeven welke nu precies de positie is van de VLD inzake de provincie Brabant, dit als antwoord op kritieken die ter zake op onze partij werden geuit.

Wij zijn voor de oprichting van een provincie Vlaams Brabant die samenvalt met de gemeenten van de arrondissementen Halle-Vilvoorde en Leuven. Wij zijn voor de oprichting van een provincie Waals-Brabant bestaande uit het huidige arrondissement Nijvel. Wij zijn uiteraard voor het bestaan van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. De provinciale bevoegdheden van de ex-provincie Brabant die het bestuurlijk arrondissement Brussel-Hoofdstad aanbelangen moeten worden toegewezen aan de Brusselse Executieve, wat de gewestmateries en het administratief toezicht betreft, aan de Gemeenschapscommissies of de Vlaamse Executieve wat de gemeenschapsmateries betreft en aan de minister van Binnenlandse Zaken en Volksgezondheid, wat de bevoegdheden van de provinciegouverneur en de vice-gouverneur over de negentien gemeenten betreft.

Alle aan de Vlamingen verleende taalwaarborgen dienen onverminderd behouden te blijven, dus ook die inzake de politieke vertegenwoordiging. Bij klaarblijkelijk gebrek aan een voldoende ruime consensus over de definitieve regeling van de uitoefening van de provinciale bevoegdheden in de huidige provincie Brabant is het voor ons wenselijk dat er regelingen worden getroffen, vooral ten behoeve van de burgers die nadelen ondervinden van de huidige disfuncties.

Ik wil eindigen met een vraag aan de Eerste minister. Ik heb vernomen dat er met betrekking tot de verkiezingen voor de Kamer een systeem zou zijn ontworpen waarbij men in Brussel — hij zal mij verbeteren indien dit niet zo is want ik beschik niet over meer informatie — verkiezingsbulletins zou uitdelen op basis van de regeling voor de Europese verkiezingen, namelijk Nederlands aan de ene kant en Frans aan de andere kant.

Voorts zou er sprake zijn van een apparentering voor de Nederlandstaligen met Halle-Vilvoorde-Leuven en voor de Franstaligen met Nijvel.

Ten derde, zouden de kieskantons Brussel worden hertekend en beperkt tot de negentien Brusselse gemeenten.

Mijnheer de Eerste minister, indien het waar is dat er voor de verkiezingen voor de Kamer verkiezingsbulletins zullen komen zoals voor de Europese verkiezingen, komt er dan geen verkapt talentelling voor Brussel? Uw partij heeft toch altijd beweerd niet bereid te zijn hiertoe over te gaan.

De Voorzitter. — Het woord is aan de Eerste minister.

De heer Dehaene, Eerste minister. — Mijnheer de Voorzitter, ik wens te antwoorden op de concrete vraag van de heer Goovaerts. Hij heeft waarschijnlijk een lapsus begaan wanneer hij sprak over de Kamer vermits er niets verandert aan de regeling voor de verkiezingen voor de Kamer. Zijn vraag heeft eigenlijk betrekking op de Senaatsverkiezingen. Deze zullen immers gebeuren in een kieskring die de hele Vlaamse Gemeenschap, met inbegrip van Brussel, en de hele Franse Gemeenschap, met inbegrip van Brussel, omvat. De verkiezingen van de Senaat zullen gebeuren op basis van de regeling voor de Europese verkiezingen.

De heer Mouton, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Ook de apparentering van de Nederlandstalige lijsten met Leuven en van de Franstalige lijsten met Nijvel gebeurt nu reeds, aangezien elke lijst van de Kamer moet kiezen voor een apparentering met Leuven of met Nijvel. Er kan echter geen algemene apparentering zijn. Wij hebben de kieswetgeving daarvoor onlangs gewijzigd.

Ten derde is het juist dat voor de provinciale verkiezingen de kieskantons in het arrondissement zullen worden opgesplitst. De kantons zullen, zoals in de andere provincies, worden gebruikt voor de verkiezingen van Kamer en Senaat.

Ten vierde moet ik u zeggen dat het tot op zekere hoogte juist is dat er in Brussel een zekere talentelling kan worden gedaan. Ik vestig er wel uw aandacht op dat dit reeds gebeurt bij de verkiezingen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad — er zijn daarvoor ook tweetalige recto-verso formulieren — en bij de Europese verkiezingen. De kiezer kiest hierbij voor een Nederlandstalige of een Franstalige lijst, maar daaruit mogen geen te verregaande conclusies worden getrokken.

De heer Goovaerts. — Mijnheer de Voorzitter, ik heb de Eerste minister die vraag gesteld omdat het huidige kiesgebied van de Senaat in het toekomstige systeem het kiesgebied wordt van de Kamer.

De heer Dehaene, Eerste minister. — Om alle verwarring te vermijden, wijs ik erop dat de Senaatsverkiezingen gebeuren per Gemeenschap en dat de Kamerverkiezingen zullen plaatsvinden op basis van het huidige kiesgebied van de Senaat. Het kiesgebied voor de Kamer in Brussel-Halle-Vilvoorde blijft hetzelfde.

De apparentering, die erin bestaat dat er een keuze moet worden gemaakt tussen Leuven en Nijvel, zal worden behouden omdat op die manier de fictie van de provincie Brabant in stand wordt gehouden. Het feit dat men moet kiezen tussen Nijvel en Leuven is niet nieuw, deze keuze werd enkele jaren geleden ingevoerd naar aanleiding van een aantal apparenteringsincidenten met Nederlandstalige of Franstalige lijsten die respectievelijk in Nijvel en Leuven werden ingediend met de enige bedoeling geen stemmen te verliezen door de apparentering. Om tot een duidelijke situatie te komen, werd bepaald dat in Brabant — in tegenstelling tot de andere provincies — geen provinciale apparentering bestaat. Brussel moet kiezen of het apparenteert met de lijst van Leuven dan wel met die van Nijvel.

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Vandenberghe.

De heer Vandenberghe. — Mijnheer de Voorzitter, in zijn basiswerk schrijft de bekende negentiende-eeuwse socioloog Alexis de Tocqueville dat de wetgever is zoals de mens. Hij moet zijn weg vinden op een soms woelige zee. Hij ontmoet daarbij onontwikkelbare stormen waartegen hij nutteloos of soms machteloos vecht.

Indien het land er niet in zou slagen aan de heersende opvattingen een eigen institutionele vertaling te geven, zou het land in een gelijkaardige onbeheersbare storm terechtkomen met een desintegratie tot gevolg.

Indien er geen tweederde meerderheid tot stand was gekomen, zou het land in een impasse zijn geraakt. In tegenstelling tot de liberale oppositie heeft de christendemocratische partij, de partij van de burgers die geloven in christendemocratische waarden, wel haar verantwoordelijkheid op zich genomen. Indien zij dit niet had gedaan, zou de bal naar het kamp van de kiezer zijn teruggepeeld of naar wegen waarvan we de einder niet vermoeden.

Terecht wordt in het debat onderstreept dat wij voor de belangrijkste hervorming sedert 1830 staan. Indien wij onze geschiedenis zouden nummeren zoals de Franse constitutionalist hun republiek nummeren, moeten wij in het geval er een tweederde meerderheid over de voorstellen wordt bereikt, het politiek systeem van België eveneens een nieuw nummer geven.

Ik wil herinneren aan een bepaalde historische werkelijkheid om enkele demagogische verklaringen van de oppositie aan de kaak te stellen, die zich bij gebrek aan interne cohesie en samenhang beperkt tot het houden van een welsprekendheidstornooi, terwijl het niveau van het debat een totaal andere betekenis heeft.

Het België van 1830, België I, was een unitaire Staat met een cijskiesrecht gedomineerd door de Franstalige burgerij. Er waren in 1830 45 000 kiezers voor 2,5 miljoen Vlamingen en 1,8 miljoen Franstaligen.

België II werd opnieuw uitgetekend door de kracht van de Vlaamse beweging, door de kracht van de taalwetgeving en de invoering in verscheidene periodes van het algemeen stemrecht. De taal en de cultuur werden door de wetgeving erkend in 1875 voor gerechtszaken, in 1878 voor mededelingen aan het publiek en in 1883 voor het lager onderwijs. In 1893 werd het meervoudig algemeen stemrecht ingevoerd en in 1919 het algemeen stemrecht. In 1932 en 1935 krijgen we dan de taalwetgevingen. Al degenen die vandaag op deze tribune komen spreken zogenaamd namens de burger en beweren het monopolie te hebben van de verdediging van de burger, ontbreken meestal op deze historische afspraken. Zij waren tegen de invoering van het algemeen stemrecht, tegen de goedkeuring van de taalwetgevingen. Ik kom daarop nog terug. Op ieder essentieel ogenblik van de geschiedenis van de laatste 160 jaar was de liberale partij, op enkele uitzonderingen na, niet op de afspraak, ook al was zij samen met de katholieke partij de stichter van ons land.

België III is een België op weg naar het federalisme. Ik herinner hierbij aan het Harmelcentrum dat na de Tweede Wereldoorlog met visie de verhouding tussen de Gemeenschappen bestudeerde en reeds dan mogelijke oplossingen voor communautaire problemen uitlekende. Ik hoor hier herhaaldelijk over kastelen spreken. Ik weet niet welke partij de meeste kasteelheren onder haar kiezers telt, maar men wijst er voortdurend op dat politieke akkoorden in kastelen worden gesloten. Mag ik eraan herinneren dat in het begin van de werking van het Harmelcentrum, om België gestalte te geven, ook gesprekken buiten het Parlement plaatsvonden en dat de oplossingen daarna in het Parlement werden gelegitimeerd. In 1950-1960 kennen we de kracht van de Vlaamse beweging die streeft naar culturele autonomie en federalisme en de Waalse beweging die daarop inpikt, vooral om economische redenen. De vastlegging van de taalgrens in 1962-1963 was een grote verwezenlijking van Theo Lefèvre die daarvoor een aanzienlijke politieke prijs heeft moeten betalen en enorm veel tegenstand te verwerken kreeg. Deze gebeurtenis was essentieel voor de verdere evolutie van ons land, omdat daardoor het territorialiteitsprincipe werd erkend. Zonder dit principe zou het onmogelijk zijn geweest verder te bouwen aan ons nieuwe huis.

België IV is het België van de grondwetsherziening. In 1970 komt er onder de Regering-Eyskens een beslissende wending met twee nieuwe beginselen: de Gemeenschappen die voor culturele materies bevoegd zijn, met de opsplitsing in taalgroepen, en de erkenning van de Gewesten in het fameuze artikel 107^{quater}. Op dat ogenblik heeft de liberale partij, die blijk gaf van staatsmanszin, inderdaad stemmen geleverd vanuit de oppositie om deze hervorming te doen slagen. Ook toen al zei men reeds dat de hervorming beëindigd was maar zij was uiteraard niet af, omdat

in 1970 vooral de Gemeenschappen werden georganiseerd, terwijl de concrete invulling van de gewestmateries 10 jaar lang het voorwerp zou uitmaken van vinnige discussies en zelfs de val van een paar Regeringen tot gevolg zou hebben.

1980: nieuwe bevoegdheden voor de Gemeenschappen, zoals de persoonsgebonden materies, en autonome bevoegdheden voor de Gewesten.

1988: uitbreiding van de bevoegdheden. Onderwijs wordt overgeheveld naar de Gemeenschappen, wat een belangrijke Vlaamse eis was, en Openbare Werken en Vervoer worden overgeheveld naar de Gewesten. De betekenis van de hervorming van 1988 blijkt uit het feit dat 30 pct. van de nationale begroting op dat ogenblik werd overgeheveld naar de regionale en gemeenschaps-autoriteiten.

Tenslotte werden de Brusselse instellingen ook in het leven geroepen.

De voorstellen die hier voorliggen, leiden het bestaan in van België V. Men maakt drukte over artikel 1 en vraagt naar de betekenis van « België is een federaal land », maar deze discussie is in zekere mate steriel omdat, zoals uit de studies blijkt, iedere federatie of confederatie haar eigen kenmerken heeft. België had reeds in het verleden kenmerken van federale en ook van confederale aard.

Als men aanvaardt dat er geen hiërarchie der normen is, dan kan men niet beweren dat dit een typisch federale optie is, maar dan kan men eerder zeggen dat het gaat om een confederale optie. Als men voorstelt de residuaire bevoegdheden te laten bij de Gemeenschappen of de Gewesten met een opsomming van bevoegdheden op nationaal niveau, dan wijst dit eerder op een confederaal model. In vele landen behoort de residuaire bevoegdheid tot de nationale overheid. We zullen bij de bespreking van dit nieuwe grondwetsartikel trouwens de gelegenheid hebben om dit punt uit te klaren.

De heer Dierickx. — Ik geef u gelijk wat de normenhiërarchie betreft. Het ontbreken van deze hiërarchie is typisch voor een confederaal systeem.

Als u beweert dat de residuaire bevoegdheden moeten behoren tot een centrale, federale macht, dan hebt u volgens mij ongelijk. In een federaal systeem kunnen de restbevoegdheden aan de deelstaten worden toegewezen.

De heer Vandenberghe. — Het voorstel is dat de residuaire bevoegdheden zouden behoren tot de deelstaten.

De heer Dierickx. — Dat is federaal. Men kan dat niet confederaal noemen.

De heer Vandenberghe. — Collega Dierickx, u maakt er een goede gewoonte van om mij telkens vragen te stellen.

De heer Dierickx. — Ik stel geen vragen. Ik maak een opmerking.

De heer Vandenberghe. — De opmerkingen of vragen die u tot mij richt, leidt u telkens in met « professor ». Vanzelfsprekend neem ik hier niet het woord als professor, maar gewoon als collega.

De heer Dierickx. — Verontschuldig me. Ik zal het niet meer doen.

De heer Vandenberghe. — U moet zich niet verontschuldigen.

De heer Arts. — De heer Dierickx voelt zich een leerling. (Gelach.)

De heer Vandenberghe. — Van zodra dit grondwetsartikel aan de orde is in de commissie, kunnen we hierover nog discussiëren.

Mijnheer de Voorzitter, ik onderstreep dat deze grondwetsherziening in verschillende opzichten een zeer origineel karakter heeft. Belangrijk is dat het Parlement er nu veel meer bij betrokken wordt dan in het verleden.

Het is onjuist te beweren dat de teksten geheel werden uitgeschreven in kastelen en dat zij in het Parlement ongewijzigd, *ne varietur*, worden voorgelezen. Er is een politiek akkoord, maar de teksten worden politiek en juridisch uitgewerkt met parlementsleden en met de partijen die de tweederde meerderheid vormen. Trouwens, we bespreken geen ontwerpen van de Regering maar parlementaire initiatieven, waarbij een openheid van geest bestaat. Die is onder meer tot uiting gekomen in de commissie van de Senaat waar grondwetsartikelen zijn geamendeerd. Ik ben ervan overtuigd dat de bespreking in die zin zal worden voortgezet. De parlementaire betrokkenheid is dus groter dan in het verleden.

Men zegt dat de historische zin uit de uiteenzetting van de heer Monfils gisteren was dat de bespreking van deze voorstellen begint op het ogenblik dat ook de koopjesperiode aanvangt. De bespreking van het Sint-Michielsakkoord is echter al maanden bezig. Het akkoord maakt reeds geruime tijd het voorwerp uit van een ernstige discussie. Men mist echt elk inzicht in de betekenis van de teksten van het akkoord indien men het tot zoiets herleid.

Ik wil ook op een ander politiek zeer origineel punt wijzen, namelijk op de samenwerking tussen de regeringsmeerderheid en sommige partijen van de oppositie. Ik durf dit te bestempelen als een historisch compromis, dat de politieke vernieuwing in ons land een beslissende wending kan geven.

Er zijn oppositiepartijen die sedert de verkiezingen van 24 november 1991 op het spreekgestoelte komen om één slogan systematisch te herhalen, de slogan van Cato de Oudere: Carthago moet worden vernietigd. In de plaats van Carthago zeggen ze dan « de Regering » of « Eerste minister Dehaene ». Daartoe beperkt zich hun politiek discours.

De politieke vernieuwing op communautair vlak van voornamelijk de partij, die zich het monopolie van vertegenwoordigers van de burger toeëigent, bestaat erin dat ze zich aandient als een nieuwe politieke Attila. Ze wenst de Attilapolitiek in te voeren. Waarin bestaat die politiek? België moet een institutionele kaakslag ondergaan. Alles wat in het verleden is gebeurd, moet met de grond worden gelijkgemaakt en dan zal men nieuwe instellingen uitwerken. Deze politiek is weinig realistisch. Welke is de kostprijs van dergelijke vernietigingsdrang en welk is het beeld van de institutionele toekomst dat men hiermee wil bieden?

Daar waar immers zeven partijen een tweederde meerderheid kunnen vinden voor de grootste wijziging van de Grondwet sedert 1830, voor de wijziging van de bijzondere wet en van de gewone wet op de staatsvorming, bevindt de oppositie van PRL en VLD zich in dergelijke staat dat zij geen enkele inhoudelijke overeenstemming kunnen bereiken over de essentiële punten van het communautaire discours. De oude spreuk van België was: eendracht maakt macht. Welnu, de liberale oppositie slaagt er niet in enig zinnig alternatief naar voor te brengen. De rederijkersnummertjes, de talrijke woorden en het veelvuldig gebruik van hoofdletters, die blijken geven van gebrek aan intellectuele daadkracht en inspiratie, moeten het inhoudeloze van hun politiek boodschap verbergen.

Het nummertje naar aanleiding van de bespreking van de invoering van het referendum was een voorbeeld van dit gebrek aan democratische en politieke eerlijkheid. Hier op de tribune kwam de PRL beweren dat zij voorstander is van de invoering van het referendum onder bepaalde voorwaarden, maar dat constitutioneel gezien inderdaad geen referendum kan worden gehouden over het Sint-Michielsakkoord. Terzelfdertijd laat die partij echter op de straat een petitie ondertekenen, waarin aan het publiek de indruk wordt gegeven dat een referendum over dit akkoord wel mogelijk is. Dit kan misschien indruk maken op degenen die geen enkele interesse vertonen voor het politieke debat. Indien de Senaat een bezinningskamer zal worden, dan kan ik de PRL nu al verzekeren dat dergelijke argumenten in die bezinningskamer geen enkel soortelijk gewicht zullen hebben. Het is zelfs moeilijk om op dergelijke standpunten met minachting neer te kijken, want deze standpunten bevinden zich op een niet te peilen diepte.

De CVP staat als partij van de burger in voor de verdediging van de christendemocratische waarden. De originele aanpak die wij vandaag kennen, hebben wij natuurlijk te danken aan de inzet van alle partijen die betrokken zijn bij het Sint-Michielsakkoord,

maar toch in het bijzonder aan die van de Eerste minister, die in de afgelopen maanden grote inspanningen heeft gedaan om op de hoogte te zijn van de uitdagingen waarmee ons land wordt geconfronteerd. Het is een kenmerk van de politiek dat elkeen zijn verantwoordelijkheid op zich neemt. De grote Duitse staatsman, Gustav Stresemann, heeft gezegd dat men dan *Zivilcourage* aan de dag legt. Wanneer de omvang van de problemen waarmee het land geconfronteerd wordt, van die aard zijn dat passiviteit of gemakkelijk poujadisme de voor de hand liggende wegen zijn, dan is het kenmerk van staatsmanschap dat men op dat ogenblik de echte vrijheid beoefent, de vrijheid die erin bestaat zijn verantwoordelijkheid op zich te nemen en met de bestaande beperktheid de mogelijke oplossingen in democratische voorwaarden tegenover het publiek te formuleren.

Het is een historische hervorming die een revolutie voor Kamer en Senaat betekent. De Kamer van volksvertegenwoordigers krijgt het politieke gewicht, maar ook de rol van de Senaat blijft zeer belangrijk. Niet alleen blijft de Senaat bevoegd voor de materies die in beide assemblees moeten worden besproken zoals de grondwetsherziening, de bijzondere wetgeving en de wetten in uitvoering van de bijzondere wetten en sommige grondwetsartikelen, wat ruim van omvang is, maar ook voor de internationale verdragen en voor de juridische organieke wetgeving. Dat maakt het mogelijk dat er een zekere specialisatie ontstaat en dat de Senaat tegemoet kan komen aan de wens het democratisch deficit op te vullen onder meer in de verhoudingen tussen de nationale Staat en de Europese rechtsorde en politieke orde. De discussie over de verdragen kan in de Senaat plaatsvinden, evenals het volgen van de redactie van verordeningen of richtlijnen op het niveau van de Europese Gemeenschap.

Het zal afhangen van de initiatieven van de senatoren of de Senaat als reflexiekamer een grote rol zal kunnen spelen. In de afgelopen jaren hebben wij kunnen vaststellen dat bepaalde wetgevende initiatieven of de vernieuwing van bepaalde wetboeken of delen van wetboeken politiek nooit kunnen worden gerealiseerd omwille van de omvang van het probleem en de moeilijkheid om in Kamer en Senaat daarvoor voldoende belangstelling op te brengen of voldoende tijd vrij te maken.

Ik ben ervan overtuigd dat er in verband met bepaalde maatschappelijke problemen die niet onmiddellijk politiek getint zijn en die een zekere bezinning vergen in de Senaat belangrijke initiatieven zullen kunnen worden genomen om de wetgeving doorzichtiger en rechtszekerder te maken en om de kwaliteit van de wetgeving in haar geheel te verbeteren. Dat is geen dankbare taak, maar dat zal, op middellange of op lange termijn toch leiden tot een grotere verzoening van de burger met het politieke systeem waarin hij leeft.

Revolutie is er ook, maar het gaat over het invoeren van een legislatuurregering en een quasi legislatuurparlement. In dat verband vestig ik de aandacht op de draagwijdte van de artikelen 65 en 71, nieuwe redactie van de Grondwet, waarin de Duitse formule van de constructieve motie van wantrouwen wordt overgenomen. Deze wijziging opent een belangrijk perspectief voor de hervorming van onze instellingen. De hervorming van de instellingen betekent voor de CVP een herbronning van het parlementaire regime. Dat is trouwens een permanente opdracht. Het Parlement moet effectief aantonen in staat te zijn zijn grondwettelijke bevoegdheden uit te oefenen.

Het goedkeuren van de artikelen 65 en 71 biedt de mogelijkheid om in ons land een nieuwe politieke cultuur te doen ontstaan, zowel tussen de Regering en het Parlement als tussen de parlementsleden en de burgers. Het beeld dat wij al te vaak van het parlementslichaal zien, hetzij als sierplant, hetzij als Prins carnaval, ondermijnt de parlementaire democratie. De stabiliteit van de Regering en het Parlement biedt een mogelijkheid van nieuwe openheid tussen de fracties en de Regering. Die nieuwe verhoudingen moeten worden opgebouwd. Die openheid bij alle partijen, de meerderheid, de oppositie, de Regering en het Parlement moet deze nieuwe cultuur een kans geven. Dat vergt meer dan het slaken van enkele kreten.

Deze staatsvorming komt niet alleen tegemoet aan communautaire problemen. Door de invoering van het subsidiariteitsbeginsel en door nieuwe omgangsvormen mogelijk te maken tussen uitvoerende en wetgevende macht, kan zij ook tot een belangrijke politieke vernieuwing leiden.

Dan wil ik ook nog even stilstaan bij het feit dat Vlaanderen volwaardige instellingen krijgt. De Franse Gemeenschap krijgt die natuurlijk ook, maar u zal begrijpen dat ik het vooral bij het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap wil houden. Een oud Romeins spreekwoord zegt dat men de waarde van de dingen enkel ervaart wanneer ze ontbreken of verdwijnen. Terwijl de begrippen Gemeenschap of Gewest met een eigen parlement en een eigen regering een paar jaar geleden nog revolutionair in de oren klonken, worden die vandaag als vanzelfsprekend ervaren. Toch betreft het hier een essentiële vernieuwing die grote perspectieven biedt voor de burger, maar ook voor de betrokkenheid van Gemeenschap en Gewest bij het politieke beleid.

In verband met de polemiek ontstaan na de verklaringen van minister-voorzitter Van den Brande, wil ik opmerken dat wij er gewoon aan moeten worden dat in een federaal land, regeringsleden van een deelstaat verklaringen afleggen die niet noodzakelijk overeenstemmen met de bedoelingen van de federale Regering. In Duitsland kwam het vaker voor dat de *Regierungspräsident* van Beieren verklaringen aflegde die afweken van de standpunten van de Duitse bondskanselier, hoewel beiden tot dezelfde partij behoorden. Wij moeten eraan gewoon worden dat er naast het federale niveau, waar politieke besluitvorming tot stand komt, ook het niveau is van de deelstaten, waar bekommernissen en bezorgdheden kunnen worden geformuleerd, zonder dat dit afbreuk doet aan de federale loyaliteit.

In verband met de vraag of deze hervorming nu een eindpunt betekent, heeft onze fractievoorzitter verklaard dat de communautaire akkoorden die wij loyaal willen uitvoeren, een communair rustpunt zijn. Historisch gezien kan men in de politiek nooit spreken van een eindpunt.

Een Franstalige krant herinnert vandaag aan wat de heer Gol in 1980 verklaarde naar aanleiding van de goedkeuring van de wetten van 1980 toen ook de partij van de heer Gol deel uitmaakte van de Regering. In dat artikel gericht aan « *le comte Jean Gol* » lezen wij het volgende: « En 1980, vous étiez au pouvoir et je vous entends encore m'expliquer qu'il fallait voter les lois Martens. « Après cela, » me disiez-vous, « voilà la paix toute faite. » Comme vous aviez oublié Bruxelles, cette fois-là, vous ajoutiez cependant: « On règlera ça plus tard, sinon, nous n'aurions pas eu de Gouvernement. » La réforme de l'Etat n'est pas définitive, mais elle n'est pas non plus provisoire. C'est même davantage que le transitoire irréversible envisagé l'an dernier. »

Het is alleszins fraai geformuleerd, maar wat de heer Gol zegt in 1980 geldt ook voor 1993. De verklaringen die in Vlaanderen thans worden afgelegd wijzen erop dat de wil om deze hervorming goed te keuren gepaard gaat met een bezorgdheid die vooral betrekking heeft op de concrete invulling van de solidariteit.

Ik ben het eens met de collega's die hier hebben verklaard dat de Belgische monetaire unie niet kan bestaan zonder een vorm van solidariteit, ook in de sociale zekerheid. Waar de Vlaamse publieke opinie zozeer op aandringt, is de duidelijkheid van de solidariteit, de concrete omvang ervan. Zij wil in ieder geval dat de misbruiken die in naam van de solidariteit gebeuren, worden weggewerkt, zodat de discriminatie van sommige instellingen tegenover andere ophoudt.

De splitsing van de provincie Brabant is een belangrijke stap voor de homogeniteit van de diverse gebieden. Ik kan begrijpen dat sommigen die splitsing wat nostalgisch bekijken als « het einde van het land », in herinnering aan de « Brabantse revolutie », en de « Belgische revolutie ». De jongste jaren was deze provincie echter quasi onbestuurbaar, zodat aan de huidige toestand dringend een einde moest worden gemaakt.

Ik kom nu tot mijn besluit. Deze hervorming biedt het land zeer grote kansen. Deze hervorming is een hervorming van een beschaafd land. Het is een beschaafde oplossing. Wij lossen onze

communautaire problemen niet op zoals Engeland het communautair probleem van Noord-Ierland sedert 1969 tracht op te lossen door voortdurend troepen te sturen met alle moeilijkheden en geweld die daarmee gepaard gaan. Wij lossen onze communautaire problemen niet op zoals in Corsica, waar men reeds jaren met bomaanslagen wordt geconfronteerd. Dit is niet de manier waarop wij in dit land met mekaar omgaan. Het is dus een beschaafde oplossing met een aangepaste juridische vormgeving.

Ten tweede maakt deze oplossing ook deel uit van de Europese gedachte, die de horizon van onze jeugd zal helpen verruimen. Een multicultureel land als het onze is voor de jeugd een troefkaart. Het feit dat men in dit klein land voortdurend met verschillende culturen wordt geconfronteerd stimuleert een zekere openheid, een gevoeligheid voor talen en voor andere culturen.

Dat het Belgisch probleem telkens weer opduikt en zal blijven opduiken, heeft vooral te maken met onze structuur waarin een politieke meerderheid bestaat die op Europees niveau een culturele minderheid is en een politieke minderheid die op Europees niveau een culturele meerderheidspositie heeft. Deze verschillen leiden altijd weer tot interne spanningen en de Belgische Staat moet een evenwicht weten te vinden. Onze fractie hoopt dan ook dat de Regering en de grondwetgevende meerderheid haar historische taak tot een goed einde zal brengen, ook al beseft zij dat de nieuwe instellingen enkel middelen zijn voor een betere politiek, om het politieke leven dicht bij de burger te brengen, om grotere overzichtelijkheid en verantwoordelijkheid mogelijk te maken. Instellingen kanaliseren politieke wil, maar instellingen vervangen niet die politieke wil. Ook toen het na 24 november 1991 voor de CVP moeilijk was om opnieuw verantwoordelijkheid op zich te nemen, waren wij ervan overtuigd dat wij deze historische kans niet mochten laten voorbijgaan. Wij beseften immers dat het wel eens de laatste kans zou kunnen zijn. Deze laten voorbijgaan, zou de slechtste oplossing geweest zijn. *(Levendig applaus.)*

M. le Président. — La parole est à M. Serge Moureaux.

M. S. Moureaux. — Monsieur le Président, il n'aurait pas été normal que je n'intervienne pas dans ce débat. J'ai en effet pu observer la manière dont les textes destinés à mettre en œuvre les Accords de la Saint-Michel ont parfois été présentés au Sénat. Je n'ai pas considéré cette tâche comme une punition, mais je l'ai au contraire effectuée avec conviction car j'ai la certitude que la réforme proposée est un compromis équilibré et de qualité.

Il ne me paraît pas opportun d'aborder les détails techniques et juridiques de cette réforme dans le cadre de l'introduction générale du débat. Ils occuperont sans doute une grande partie de notre temps au cours des semaines à venir.

Je voudrais par contre essayer de brosser dans les grandes lignes le tableau de nos vues politiques relatives à cette réforme et à sa mise en œuvre. L'avenir de la Belgique y est indiscutablement lié. Tout le monde l'affirme plus ou moins, avec des tonalités différentes et des espoirs contradictoires. La question peut se résumer ainsi: s'agit-il d'une fuite en avant ou d'un sauvetage?

J'estime pour ma part qu'il s'agit d'une tentative honorable de vivre ensemble; l'avenir nous dira si elle était bonne. Je me rallierai, avec certaines nuances, aux propos de M. Vandenberghe, dont j'ai beaucoup apprécié les conclusions, et j'estime que des déclarations telles que celles du ministre-président de la Région flamande, M. Van den Brande, même si elles s'inscrivent dans une certaine logique fédérale, ne simplifient pas les choses, de même, d'ailleurs, que certaines déclarations d'autres ministres-présidents.

Il conviendrait à mes yeux que nous nous imposions une culture, à savoir le respect et l'appréciation exacte de la sensibilité du partenaire. Je reprendrai à cet égard une formule utilisée dans un de mes récents discours: « Pour ma part, dans cette Europe qui se déchire actuellement, je me déclare hostile au national populisme à la Le Pen ainsi qu'au régional socialisme à la Milosevic. » Méfions-nous donc!

Que veulent dire les déclarations de M. Van den Brande? Si elles reflètent une certaine opinion du nord du pays — et je m'adresse au PRL — il ne peut en être déduit que les Accords de la

Saint-Michel représentent une victoire à 100 p.c. des thèses du mouvement flamand, puisque ces accords ne seraient qu'une étape. J'en déduis donc que la capitulation dont nous sommes accusés n'est pas au rendez-vous. Mais je tiens tout de même à souligner qu'il ne faut pas jouer avec le feu. Si l'on veut que cette réforme, même si elle n'est qu'une étape, soit positive et ne constitue pas un prélude à l'éclatement, il faut réfléchir à ce que l'on peut dire et faire et prendre soin d'évaluer les possibilités.

Les Accords de la Saint-Michel se caractérisent par un fédéralisme approfondi. Le Premier ministre s'est attaché, à juste titre, je pense, à ce que cette notion se traduise dès à présent de manière pédagogique pour la population et la jeunesse dans l'article premier de la Constitution. Il fallait que l'on sache dans quel système politique nous nous inscrivons. Dire que la Belgique est un Etat fédéral c'est aussi, de manière très solennelle, faire un choix politique.

L'élection directe des conseillers régionaux semble recueillir l'unanimité dans ce pays. Le débat se complique un peu lorsqu'il s'agit des pouvoirs résiduels attribués aux Régions, mais cette disposition va dans le sens de la réforme que l'on a voulue. En outre, cela fait partie d'un compromis entre des thèses qui doivent être assemblées pour dégager une majorité des deux tiers. Tout le monde sait que, même dans mon parti, les sensibilités varient sur ce point. Pour ma part, je suis partisan depuis toujours de l'octroi des pouvoirs résiduels aux Régions; d'autres pensaient qu'ils devaient rester au niveau fédéral. Les choix sont inévitables lors de l'élaboration d'une structure politique.

Par ailleurs, l'autonomie constitutive est une marque importante de l'évolution vers un fédéralisme construit, pour un certain nombre de points qui ne compromettent pas l'architecture fédérale et la loyauté, puisque ce terme est fréquemment utilisé actuellement, parfois abusivement d'ailleurs. L'autonomie constitutive, dans la mesure où elle s'inscrit dans ce que l'on veut voir assumé par les Régions de manière autonome, répond à la logique.

Notre travail porte également sur la modernisation du système bicaméral. J'ai suivi la présentation que font les médias de notre délibération. La RTBF annonçait récemment que nous étions, nous sénateurs, « en train de courir pour voter notre arrêt de mort ». Je ne suis pas très sûr que le commentateur politique chargé d'instruire les masses francophones de ce que nous faisons ait bien compris le sens de la réforme. Mais nous en sommes à l'ère de la formule frappante censée résumer, en quelques instants, pour l'opinion publique, l'activité des hommes politiques. Le décalage est tel que l'on s'interroge parfois sur la façon dont le service public s'acquitte de sa tâche lorsqu'il doit informer la population du travail accompli dans ces enceintes. Mais il s'agit là d'un autre problème.

Cette réforme du système bicaméral est incontestablement nécessaire si l'on veut vivre dans un Etat moderne. Bien entendu, on peut avoir des appréciations nuancées sur le degré d'importance des compétences du Sénat. Je pense que le travail effectué en commission, par rapport aux propositions initiales — notamment celles que j'avais signées — a été positif pour le Sénat et je m'en réjouis personnellement.

En outre, M. Vandenberghe vient de le rappeler, nous avons prévu une réforme fondamentale du système de fonctionnement de l'Etat fédéral lui-même. Faire l'impasse sur cet aspect des choses, comme on le fait actuellement dans les critiques à l'encontre des Accords de la Saint-Michel, relève si pas de la malhonnêteté intellectuelle, du moins de l'omission coupable.

Dans le monde difficile où nous vivons, le fait de ne pas percevoir que l'important renforcement de l'Etat fédéral par le système du Parlement et du Gouvernement de législature constitue une réforme essentielle n'est pas la preuve d'une analyse objective. En effet, la réforme actuelle donnera à la structure de l'Etat central, pour les matières — économiques, sociales et financières — dont il conserve la gestion, un rôle plus solide et une stabilité accrue.

Des critiques ont bien sûr été formulées. Certaines d'entre elles visent plus particulièrement les partis francophones qui ont soutenu la réforme, à savoir le PS, le PSC et Ecolo. Le reproche le plus vif nous est adressé par M. Gol qui parle de « dépeçage de la Communauté française ». Dans l'esprit des détracteurs, ce dépeçage est

évidemment la conséquence de l'introduction du futur article 59^{quinquies} qui permettra de déléguer, à la Région wallonne et à la Commission communautaire française, l'exercice de certaines compétences de la Communauté française.

Que signifie ce dépeçage? En résumé, le budget de la Communauté française se chiffre, aujourd'hui, à 208 milliards; les projets actuellement discutés entre francophones prévoient de déléguer à la Région wallonne et à la Commission communautaire française une part budgétaire qui, selon les estimations issues des négociations, oscille entre 19,5 et 21 milliards, ce qui, après un bref calcul mental, équivaut à 10 p.c. environ des moyens de la Communauté française. Généralement, les exagérations de vocabulaire ne me déplaisent pas. Je pense néanmoins que les détracteurs de cette réforme perdent le sens de la mesure lorsqu'ils considèrent que le transfert de l'exercice de compétences portant sur 10 p.c. des moyens d'une institution s'assimile à un dépeçage.

M. Monfils. — Nous avons déjà eu l'occasion d'en discuter, et vous savez comme moi qu'il ne s'agit pas d'un problème de montants financiers, mais d'attributions de compétences. Il est exact que, selon votre accord avec le PSC et Ecolo, vingt milliards seulement sont transférés. Mais ce montant représente la quasi-totalité de la politique sociale, de la politique de santé, de la formation professionnelle, du tourisme et une partie du sport. Seuls restent l'enseignement, la tutelle sur l'audiovisuel et la culture.

Notre reproche est, par conséquent, le suivant: une Communauté qui n'exerce que ces trois compétences, quels que soient les montants financiers, ne peut pas exister en tant qu'entité dotée d'un parlement et d'un gouvernement. Vous savez très bien que la solution que vous préconisez est intermédiaire. Un jour ou l'autre, l'existence de la Communauté française ne se justifiera plus et l'institution sera mise à mort, ce que je déplore.

M. S. Moureaux. — Je comprends le sens de votre intervention, monsieur Monfils. Vous avez été ministre-président de la Communauté française. En son temps, vous avez donc posé des choix relatifs aux répartitions des moyens budgétaires. Par conséquent, vous savez très bien que la mise à disposition de moyens plus ou moins avantageux au profit de telle ou telle compétence n'est pas le fait du hasard. Dès lors, votre raisonnement me paraît singulier lorsque vous prétendez que les moyens octroyés pour l'exercice de certaines compétences ne reflètent pas l'importance des transferts. J'estime, par ailleurs, que vous devriez expliquer à la population francophone que les domaines de la culture, de l'audiovisuel et de l'enseignement ne représentent que peu de chose! J'admets cependant nos divergences d'appréciation. Vous n'ignorez pas que j'aime le débat parlementaire parce qu'il permet l'échange d'arguments et non de slogans.

M. Monfils. — Ce ne sont pas des slogans; ce sont des faits.

M. S. Moureaux. — On nous dit aussi que les francophones ont capitulé. La scission de la province de Brabant, l'abandon de la périphérie et le sacrifice de Bruxelles seraient des preuves de cette capitulation... Il suffit de faire preuve d'un minimum d'objectivité pour se rendre compte que ces critiques non fondées sont purement démagogiques et n'ont rien à voir avec la réalité de l'accord et des éléments qui l'ont motivé.

En ce qui concerne la scission de la province de Brabant, tous les partis politiques, excepté le PRL, y étaient favorables. Or, les campagnes électorales ont été conçues sur base des programmes de ces derniers. Dès lors, il n'est pas étonnant qu'une majorité se dégage au Parlement pour réaliser cet objectif. C'est ainsi que fonctionne une démocratie. A partir du moment où ce point figurait au programme du parti socialiste, nos électeurs ne peuvent être surpris. Il est évidemment logique que vous ne souscriviez pas aux accords puisque vous étiez contre cette scission.

Pourquoi a-t-on décidé de scinder la province de Brabant? Cette entité à cheval sur les trois Régions qui composent l'Etat fédéral et soumise à la tutelle des instances régionales pouvait être appelée à prendre, dans certaines matières, des décisions faisant double emploi avec celles des Régions. Il régnait, à cet égard, une véritable paranoïa institutionnelle — M. Vandenberghe a utilisé

les termes « caractère ingouvernable » — ayant pour objet la province, dont le rôle était devenu indéfinissable. Cette scission nous semblait donc logique.

En outre, les accords ne prévoient pas la création d'une province de Bruxelles, ce qui est une sage décision. En effet, il aurait été parfaitement ridicule de maintenir un tel échelon de pouvoir dans une région qui, bien que comptant dix-neuf communes et un million d'habitants, a une superficie de 160 kilomètres carrés seulement.

Les auteurs de ces accords ont donc — contrairement à ce que prétendent leurs détracteurs — fait preuve d'une volonté de simplification institutionnelle tout à fait méritoire. En tout cas, les Bruxellois se réjouissent de ce qu'on n'ait pas maintenu dans leur ville — en plus du Conseil et de l'Exécutif régionaux — une députation permanente composée de six personnes, de même qu'un conseil provincial. C'eût été un véritable gaspillage institutionnel, que vous auriez d'ailleurs, à juste titre, critiqué.

En fait, les compétences des pouvoirs provinciaux doivent être distribuées selon une certaine logique. La répartition décidée — notamment le maintien, à Bruxelles, d'un gouverneur pour gérer certaines compétences — n'est pas le fruit du hasard et n'a pas été fixée en une seule nuit de négociations à Val Duchesse... Au parti socialiste, nous réfléchissons depuis un certain temps à la scission de la province de Brabant et avons évidemment préparé le transfert des compétences.

M. de Donnée. — C'est absurde!

M. S. Moureaux. — Laissez-moi vous expliquer ce qui s'est passé, monsieur de Donnée. Nous nous sommes trouvés dans une situation délicate. En effet, il fallait régler le problème des compétences de maintien de l'ordre. Les gouverneurs de province ont des pouvoirs déconcentrés — il existe, sur le plan juridique, une différence entre « déconcentrés » et « décentralisés » — qu'ils exercent au nom du Roi, sous l'autorité de l'Etat fédéral, notamment en matière de maintien de l'ordre.

Peut-être serez-vous un jour à nouveau ministre de la Région bruxelloise, monsieur de Donnée. Vous avez aussi exercé ce type de fonction au sein du Gouvernement national.

M. de Donnée. — Je ne suis pas demandeur.

M. S. Moureaux. — Aujourd'hui, la Région bruxelloise est autonome.

Imaginez un ministre-président de la Région bruxelloise — donc d'une Région autonome possédant un parlement — qui, tout à coup, dépend du ministre de l'Intérieur pour certaines de ses attributions. C'était inimaginable et contraire au sens même d'un Etat fédéral. Par conséquent, le maintien d'un gouverneur — ou d'un commissaire d'arrondissement — ayant comme seule attribution d'exercer les compétences déconcentrées de l'Etat fédéral, en matière de maintien de l'ordre notamment, était tout à fait logique. C'est d'ailleurs la réponse que je fais à certaines déclarations tout à fait erronées du FDF — notamment de M. Maingain — à propos du vote de l'article 1er de la Constitution à la Chambre.

Il n'est absolument pas question — maintenant ou à l'avenir — que la Région, exerçant des compétences provinciales transférées, soit placée sous la tutelle de l'Etat fédéral.

M. de Donnée. — Admettons-le peut-être pour le gouverneur mais, en ce qui concerne le vice-gouverneur, chargé uniquement de vérifier l'application des lois linguistiques, on aurait pu, sans contestation possible, transférer ce pouvoir à l'Exécutif régional puisqu'il est composé de façon pluraliste en matière linguistique et qu'il fonctionne selon la règle du consensus.

M. S. Moureaux. — Si je peux vous faire plaisir, sur le plan intellectuel vous avez raison. Toutefois, la politique étant ce qu'elle est, et puisqu'il existait un vice-gouverneur dans le Brabant chargé notamment de l'application des lois linguistiques, certains ont eu l'idée — des francophones évidemment — de créer un poste similaire dans le Brabant flamand nouveau, pour lequel, disait-on, il n'existait plus de protection.

Dès lors, on a créé un poste de gouverneur adjoint pour le Brabant flamand. J'espère que cette initiative est jugée de manière positive par les francophones de la périphérie puisque ce gouverneur adjoint — qui doit être un bilingue parfait — est chargé de la protection des droits linguistiques et de l'application des lois dans la périphérie.

On aurait pu supprimer les deux fonctions mais, si on estimait utile de nommer un gouverneur adjoint pour protéger les francophones de la périphérie, il était difficile de ne pas accepter le maintien d'un poste analogue pour la Région bruxelloise. Il s'agissait donc uniquement de réaliser un équilibre propre au pays dans lequel nous vivons.

Parmi les dix points du *Vlaamse Raad*, la périphérie a fait l'objet d'un compromis. D'une part, on voulait maintenir intégralement le vote et la participation des élus, y compris au Conseil de la Communauté, et, d'autre part, on voulait scinder l'arrondissement électoral. On a opté pour une solution intermédiaire, à savoir le maintien de l'arrondissement électoral. Par conséquent, tant pour la Chambre que pour le Sénat et pour les élections européennes, la circonscription électorale de Bruxelles-Hal-Vilvorde est maintenue. Cela consacre incontestablement cette circonscription électorale Bruxelles-Hal-Vilvorde, et les textes seront clairs à cet égard.

Analysant les accords sur le plan juridique, M. Uyttendaele a bien souligné que dans le nouveau système qui prévoit l'élection directe des conseillers régionaux, il sera difficile d'imaginer que des parlementaires soient associés à une autorité législative qui n'a pas pouvoir sur les personnes qui les ont élus. C'est la raison pour laquelle, du point de vue de la logique intellectuelle et juridique, il n'est pas possible, normalement, de permettre à des élus du Brabant flamand et de la Région flamande de voter au Conseil de la Communauté française sur des législations qui ne s'appliquent pas à leurs électeurs, et c'est cette mécanique intellectuelle et juridique rigoureuse qui a prévalu dans les accords.

On a opté pour une transaction et accepté que par un vote à la majorité des deux tiers dans le cadre de l'autonomie constitutive, le Conseil de la Communauté française puisse décider d'associer, avec voix consultative, des sénateurs élus directement, hors délibération. En conséquence, les habitants de la périphérie, à l'exception du fait qu'ils n'ont plus que des représentants avec voix consultative au Conseil de la Communauté française, conservent la plénitude de leurs droits électoraux dans toutes les assemblées qui délibèrent sur les matières qui les concernent. Les accords sont objectifs à cet égard, même s'ils ne donnent pas à 100 p.c. satisfaction ni aux uns ni aux autres.

En ce qui concerne la Région bruxelloise que je connais bien, les accords sont très satisfaisants. Je ne m'étendrai pas sur la question car nous y reviendrons puisque nous aurons à discuter du fameux article 59quinquies qui est une très belle construction de notre ingénierie institutionnelle. Notre Constitution est d'ailleurs devenue un modèle universel en la matière et nous aurons notamment à vous présenter un article 108terbis, une très belle création de l'imagination des collaborateurs aux travaux de préparation.

Je précise que des délégations seront possibles, par décret voté à la majorité des deux tiers à la Communauté française et approuvé par un décret voté à la majorité simple à la Région wallonne et à la Commission communautaire française, votes qui devront porter sur le même texte. Ces délégations permettront de donner, dans les matières dont l'exercice est transféré à la Région wallonne et à la Commission communautaire française, un pouvoir décentralisé. Il s'agit là d'une demande que, notamment, le parti socialiste avait faite avec beaucoup de vigueur, et nous nous réjouissons donc de cette solution à des problèmes délicats.

En effet, les difficiles problèmes de la Communauté française en matière de financement et d'enseignement exigeaient des solutions, et celles-ci ont été trouvées. Une des hypothèses consistait à donner le pouvoir fiscal à l'assemblée que je préside. Cette solution n'a pas été retenue, ce que je puis comprendre et même approuver, car il n'est sans doute pas indispensable de créer *ad libitum* des échelons de fiscalité. Si tel avait été le cas, le parti libéral aurait à nouveau parlé de rage taxatoire. On a préféré un système performant et intelligent, celui des droits de tirage avec un plafonnement qui permet de retirer des ressources régionales des

montants importants — jusqu'à 2 milliards 600 millions — répartis à raison de 80 p.c. pour la Commission communautaire française, 20 p.c. allant automatiquement à son homologue néerlandophone chaque fois qu'elle exerce son droit de tirage. Nous avons donc affaire à un accord équilibré.

Les Flamands, les Wallons et les Bruxellois trouvent, je crois, dans ces accords, nombre d'éléments qui les agréent et il en va de même pour mon parti.

Quant aux dix points tant décriés du *Vlaamse Raad*, je puis vous dire que six d'entre eux figuraient déjà dans notre programme lors de la campagne électorale. Il n'est donc pas étonnant que, faisant partie de la majorité, nous avons pu aisément y adhérer.

Les autres points étaient plus conflictuels et, après examen, il est apparu que les Flamands avaient obtenu des satisfactions partielles sur certains éléments de ceux-ci. Je pense aux problèmes de l'arrondissement électoral ou du droit de vote des habitants de la périphérie, pour lesquels les présents accords constituent une transaction.

Le compromis me semble donc acceptable et c'est la raison pour laquelle j'y souscris avec beaucoup de conviction.

Nous vivons dans un monde en folie. Cependant, je tiens à vous dire toute ma fierté d'appartenir à ce Parlement, à la majorité qui va sans doute adopter cette réforme. M'adressant à tous ceux qui s'apprêtent à la voter — Ecolo, Agalev, la Volksunie, le PSC, le CVP, le PS et le SP — je leur dis qu'ils accomplissent un acte bénéfique pour tout le pays.

Je suis fier d'appartenir à ce Sénat où je siège depuis quinze ans, qui m'a formé, qui m'a pratiquement tout appris sur le métier de parlementaire et d'homme politique et qui a aujourd'hui cet extraordinaire courage — je résume les railleries et moqueries à notre égard pour notre pseudo-suicide — de se réformer, en toute lucidité et en défendant au mieux ses droits et prérogatives, dans l'intérêt d'un Etat moderne.

J'affirme clairement que je ne suis pas sûr que nous allons sauver la Belgique, mais je suis certain que nous avons raison de tenter de le faire et de sauver en même temps notre démocratie et notre capacité à vivre ensemble dans le respect mutuel et surtout dans la paix. (*Applaudissements.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Seeuws.

De heer Seeuws. — Mijnheer de Voorzitter, het openingsdebat over het Sint-Michielsakkoord door de voorzitters en de woordvoerders van alle fracties was een bijzonder boeiend gebeuren. Daarbij werd de wordingsgeschiedenis van de hele staats hervorming, sinds 1970 tot en met het akkoord tussen de « zeven » over de derde fase, zeer duidelijk geschetst.

Wat mij daarbij vooral opviel was de genuanceerde benadering die alle voorstanders van het akkoord lieten blijken om dan, niet altijd vanuit dezelfde uitgangspunten, de derde fase met klem te verdedigen.

Deze luisterbereidheid en deze zin voor democratisch overleg is de sterkte en de kracht van deze verruimde meerderheid die het Sint-Michielsakkoord steunt, omdat het een goed en degelijk compromis is tussen de Gemeenschappen van België.

Ik heb dat ook vastgesteld bij de heer Schiltz, die als voorstander van een eenkamerstelsel, uitgegaan was van een « Senaat van de Gemeenschappen ».

Hij en ik kunnen echter met gloed het huidige akkoord verdedigen, hoewel ik, als overtuigd voorstander van een gedifferentieerd federaal tweekamerstelsel, een senaatsmodel voor ogen had dat op een, naar mijn oordeel, meer democratische manier tot stand zou komen, namelijk door rechtstreeks verkozen senatoren. Ons uitgangspunt was vanzelfsprekend de doorzichtigheid van de structuren en het belangrijke principe dat de Regering en de Executieven moeten kunnen worden gecontroleerd door democratisch verkozen organen. Daarom hebben wij altijd met aandrang gepleit voor een Senaat die de ontmoetingsplaats zou zijn van de deelgebieden met de federale Staat. Het moet een forum zijn waar men met enige luisterbereidheid een parlementair overleg kan voeren om de zogenaamde federale materies te regelen.

Wij waren dan ook voorstander van een Senaat met een tweedelige structuur, met enerzijds federale senatoren, die tegelijkertijd met de leden van de Kamer van volksvertegenwoordigers rechtstreeks worden verkozen, en anderzijds regionale senatoren die samen met de leden van de Raden worden verkozen. Aldus zouden hun aanduiding en opdracht absoluut duidelijk zijn, ook voor de kiezer die zich moet uitspreken.

Onze voorstellen aangaande de bevoegdheden van de federale Senaat in de toenmalige gemengde parlementaire commissie voorzagen reeds in zowel het initiatiefrecht als in het bijzondere principe van het evocatierecht, met dien verstande dat de uiteindelijke politieke beslissing bij de Kamer ligt.

Tijdens de voorbereidende besprekingen waren we reeds tot het inzicht gekomen dat dit gedifferentieerd bicameralisme een essentiële functie kan vervullen in de federale staatsstructuur van onze bicommunautaire gemeenschap.

Zo zou een federale Senaat niet enkel corrigerend kunnen optreden bij de totstandkoming van een zo zorgvuldig mogelijke wetgeving, maar ook een uiterst belangrijke rol spelen als bezinningskamer en als ontmoetingsplaats tussen de Gemeenschappen en de federale Staat ter voorkoming en zo nodig ter oplossing van onderlinge conflicten. Sterke, democratisch verkozen Kamers die over duidelijk omlijnde bevoegdheden beschikken, zijn daarenboven een waarborg voor een effectieve controle op de uitvoerende macht en voor een grotere onafhankelijkheid tegenover ongepaste uitingen van participatie.

De hervorming van onze instellingen moet dus ook en vooral een versterking betekenen van de democratisch verkozen parlementaire instellingen als enige emanatie van het volk, waardoor wellicht een nieuw vertrouwen van de burger in zijn verkozenen kan groeien.

De voorstellen tot hervorming van de instellingen vormen, gezien de geschetste uitgangspunten, een eerbaar en een goed compromis. Het is duidelijk dat wij de essentie van onze standpunten terugvinden in de globale benadering. We betreuren weliswaar de wat ingewikkelde samenstelling van de nieuwe federale Senaat en vooral de vaststelling dat het dubbel mandaat voor een belangrijk deel van de senatoren blijft behouden. Het zal de goede werking van beide instellingen, Senaat en Raden, soms onnodig hinderen.

De heer Schiltz heeft onder meer gesproken over de « fetisj » van het aantal parlementsleden. Een stokpaardje van de tegenstanders van het tweekamerstelsel was een wijziging van de kiesbaarheidsvoorwaarden. Door de manier waarop de Senaat nu wordt geconcentreerd, is het niet zeker dat men op al te jeugdige leeftijd, zonder enige politieke ervaring, de rol kan vervullen die voor de nieuwe senatoren is weggelegd, ook al is men hiervoor door de meest befaamde « universitaire kweekschool » klaargestoomd.

De samenstelling van de kieslijsten voor de Senaat, maar vooral de keuze uit en door de raadsleden, zal dus van uitzonderlijk belang zijn voor de goede werking van onze vernieuwde parlementaire instellingen.

Wij verheugen ons des te meer over de verfijning en de vervolmaking van de specifieke en van de met de Kamer gemeenschappelijke bevoegdheden van de nieuwe Senaat. Ik citeer wat andere collega's ongetwijfeld nog veel beter hebben verwoord: « Het instrumentarium voor een goede werking van onze vernieuwde instellingen is verzekerd. »

Alles hangt af van wat wij, de verkozenen des volks, ervan zullen maken. De Vlaamse socialisten zijn alvast bereid zich hiervoor ten volle in te zetten. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Valkeniers.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Voorzitter, alvorens met mijn eigenlijke uiteenzetting te beginnen, moeten mij eerst een paar zaken van het hart. In *De Morgen* van vandaag lees ik dat minister Moureaux de bijsturing van de noord-zuid-transfer in de klinische biologie zou uitstellen omwille van de uitspraak van minister Van den Brande van vorige week. Ik lees ook dat de heer Gol in de Kamer tegen de Franstaligen zou hebben gezegd: Heren, u weet niet waar u door de meerderheid naartoe wordt geleid. Ik herinner mij de uitspraak van de heer Perin van vorige week: Als

de Vlamingen het eens zijn met het Sint-Michielsakkoord, weten ze niet goed waar ze naartoe gaan, want nadien zullen de Franstaligen niet meer bereid zijn om aan de onderhandelingsstafel te gaan zitten en dit zal tot gevolg hebben dat zij eenzijdig op separatisme zullen aansturen.

De heer Dehaene, Eerste minister. — Mijnheer Valkeniers, opdat u geen verkeerde conclusies zou trekken, wil ik u graag even een antwoord geven. Wat vandaag in een krant vermeld staat over de heer Moureaux is geen verklaring van de heer Moureaux zelf. Ik zeg duidelijk dat de heer Moureaux bij de bespreking van het wetsontwerp over de hervorming van de ziekteverzekering, waarbij deze problematiek eveneens komt kijken, gisteren in de commissie uitdrukkelijk heeft bevestigd dat hij niet alleen de wet zal uitvoeren, maar ook het regeerakkoord en dat hij morgen met zijn voorstellen naar de Ministerraad komt, zodat de procedure kan worden gestart.

De heer Valkeniers. — Mijnheer de Eerste minister, ik dank u voor deze verduidelijking. Wij komen daarop waarschijnlijk straks nog meer uitgebreid terug.

De Franstaligen moeten zich nu echter geen martelaren voelen, want bij vroegere grondwetsherzieningen werd de Vlaamse meerderheid opgegeven en moesten van Vlaamse kant heel wat toegevingen worden gedaan. Aan de heer Moureaux wil ik nog zeggen dat het bij de fameuze transfer toch om 6 miljard gaat en dat wanneer men de 46 pct. van Vlaamse kant optrekt tot 50 pct., Vlaanderen nog steeds wordt benadeeld.

Collega's-Franstaligen, wanneer u zich verongelijkt voelt, denk dan eens goed na. Alles is niet zoals u het voorhoudt. Wanneer in onze Staat alleen de meerderheid zou hebben gespeeld, zou het er waarschijnlijk anders hebben uitgezien en de staatshervorming waarbij de Vlaamse meerderheid werd prijsgegeven, heeft voor een groot stuk aanleiding gegeven tot de moeilijkheden die we hebben gekend bij de onderhandelingen die sindsdien werden gevoerd. Ook het Sint-Michielsakkoord is zeker niet perfect en één van de redenen daarvan vinden we terug in wat ik zojuist heb uiteengezet.

Ik kom nu tot mijn eigenlijke uiteenzetting van vandaag. Wat bepaalde partijen en strijd- en cultuurorganisaties ook zeggen, voor de Volksunie is het Sint-Michielsakkoord een positieve realisatie, een verdere stap in de goede richting zonder dat Vlaanderen deze keer toegevingen moest doen. Dit akkoord vergelijken met het Egmontpact waarbij wel toegevingen moesten worden gedaan, is daarom niet eerlijk. Wij weten ook dat het akkoord niet perfect is en dat bepaalde voorstellen beter en eenvoudiger hadden kunnen zijn. Alles bij mekaar zijn wij echter tevreden.

Voor Brussel had men misschien betere en eenvoudigere oplossingen kunnen vinden. Ook voor sommige punten bij de splitsing van de provincie Brabant zouden andere oplossingen onze voorkeur hebben weggedragen. Maar het gaat tenslotte om een akkoord tussen de verschillende partijen waarbij de tweederde meerderheid en de meerderheid in elke taalgroep moest worden nagestreefd. Alles bij elkaar genomen kunnen wij tevreden zijn.

De regio's krijgen meer bevoegdheden en middelen en *last but not least* het Vlaamse Parlement zal rechtstreeks worden verkozen. De provincie Brabant wordt gesplitst en voor de verkiezingen van de Vlaamse Raad wordt ook het kiesarrondissement Brussel-Halle-Vilvoorde gesplitst. Daardoor krijgen de Franstaligen in de rand niet langer de mogelijkheid hun stem uit te brengen voor de Franse Gemeenschapsraad, een eis die ze vroeger nochtans steeds sterk hebben verdedigd.

Mijnheer Desmedt, die Franstaligen moeten meer dan ooit beseffen dat ze tot de Vlaamse Gemeenschap behoren. Vlamingen die destijds in Wallonië gingen wonen hebben dit maar al te goed beseft en hebben zich zeer goed aangepast. In Kamer en Senaat zijn er zeer veel voorbeelden van kinderen van Vlamingen die zich perfect hebben aangepast en zelfs vooraanstaande Wallinganten zijn geworden. U kent ze wel.

Een streng en correct toezicht van de Vlaamse Regering zal die Franstaligen het begrip bijbrengen dat ze zich moeten aanpassen en zich moeten integreren in de Vlaamse Gemeenschap. Aan de andere zijde van de taalgrens werd aangetoond dat dit mogelijk is.

Brussel blijft zijn sterke banden met Vlaanderen bewaren. Brussel kan geen rol van scheidsrechter spelen tussen Vlaanderen en Wallonië.

Degenen die vandaag beweren dat Wallonië nu alles gekregen heeft en nooit meer bereid zal zijn met Vlaanderen te onderhandelen, waren ook bij de staatshervorming van 1988 die mening toegedaan. Het uitstekende betoog van Collega Schiltz heeft dit voldoende bevestigd.

In mijn uiteenzetting zal ik mij vooral beperken tot de problematiek van de sociale zekerheid. Als voorwaarde voor de goedkeuring van het Sint-Michielsakkoord heeft onze partij geëist dat de onrechtvaardige noord-zuid transfers ongedaan worden gemaakt.

Mijnheer de Eerste minister, u zult niet verwonderd zijn wanneer ik u enkele vragen stel over de praktische uitvoering van onze eis.

Artikel 12, paragraaf 2, van het wetsontwerp tot hervorming van de wet van 8 augustus 1963 op de ziekteverzekering, kortweg de wet-Moureaux genaamd, reeds goedgekeurd in de Senaat en nu ter discussie in de Kamer, bepaalt dat de Algemene Raad van de verzekering voor geneeskundige verzorging jaarlijks een omstandig rapport aan de Regering moet zenden over de eenvormige toepassing van de wetgeving in dit land. Dit rapport omvat een evaluatie van eventueel ongerechtvaardigde verschillen alsook voorstellen tot de wegwerking ervan.

Toen de Volksunie jaren geleden de inbreuk op de solidariteit die deze ongerechtvaardigde verschillen betekenen, aan de kaak stelde, werden we niet alleen in het zuiden doch ook in bepaalde milieus van het noorden van het land weggehoond als de doodgravers van 's lands eenheid. Ook vandaag stellen we vast dat in sommige Vlaamse kringen, onder meer in het ACV, nog steeds niet begrepen wordt waarover het gaat.

Het is overbodig bepaalde uitspraken van de huidige en de vorige minister van Sociale Zaken in herinnering te brengen, die meestal zeer heftig reageerden wanneer deze problematiek ter sprake kwam en zich uitspraken permitteerden waarvoor Vlamingen bij het staatshoofd worden geroepen. Vandaag wordt zelfs door de PS toegegeven dat deze ongerechtvaardigde verschillen moeten worden weggewerkt. Collega's, u zal toegeven dat de Volksunie op dit vlak een voortrekkersrol heeft gespeeld.

Mijnheer Dierickx, u die niet tot onze fractie behoort, knikt instemmend en bent het er blijkbaar mee eens dat de Volksunie baanbrekend werk heeft verricht. Wij zijn er inderdaad in gelukt om de publieke opinie zowel in Vlaanderen als in Wallonië wakker te schudden.

De heer Dierickx. — Mijnheer Valkeniers, in mijn uiteenzetting zal ik beklemtonen dat de grote verdienste voor deze staats-hervorming in de eerste plaats aan uw partij toekomt. Uw ideologie wordt in deze hervorming verwezenlijkt, niet de christen-democratische, niet de socialistische, niet de liberale en zelfs niet de groene.

De heer Valkeniers. — Mijnheer Dierickx, ik dank u voor deze zeer nederige toegeving.

Artikel 48 van hetzelfde wetsontwerp bevat een regeling ter betrugeling van het overschrijden van de voorschrijfnormen inzake klinische biologie; er wordt onder andere voorzien in een individuele vermindering van de honoraria van de overdrijvende voorschrijvers.

Deze maatregel wordt genomen door de dienst voor geneeskundige verzorging van het RIZIV. Tegen deze maatregel kan beroep worden aangetekend bij een nationale commissie, die is opgericht in de Nationale Commissie geneesheren-ziekenfondsen. Deze commissie is taalkundig paritair samengesteld en bestaat uit vier magistraten, waaronder een tweetalige voorzitter, vier geneesheren en vier afgevaardigden van de ziekenfondsen.

Voor de uitvoering van dit ontwerp wordt retroactief verwezen naar het akkoord dat is bereikt in de Nationale Commissie geneesheren-ziekenfondsen en dat vanaf 1 november 1992 in werking is getreden.

Dit is een verbetering. Wij weten heel goed dat de «overdrijvende voorschrijvers» zich vooral langs de Zuidkant van de taalgrens en in het Brusselse bevinden. Deze maatregel moet dus bijdragen tot het wegwerken van de misbruiken.

Dit akkoord deelt de voorschrijvers in percentielen in, gebaseerd op het gemiddelde aan klinische biologie dat ze per contact met hun patiënt voorschrijven. Wie in het eerste semester van 1993 het percentiel 90 overschrijdt, zal vanaf 1 juli 1993 geen forfaitaire honoraria meer worden uitbetaald. Wie het percentiel 80 overschrijdt, krijgt een verwittiging. De laboratoria werden vroeger reeds van deze regeling op de hoogte gebracht.

Onze zuiderburen en de Brusselaars zijn in het verleden altijd heel spitsvondig geweest. Denk maar aan de verkiezingen van de agglomeratie in Brussel en aan de manier waarop zij aan overconsumptie deden.

Als de Franstaligen zouden proberen om deze maatregelen te omzeilen door de patiënten vaker te laten terugkomen, zodat het percentage per contact vermindert, dan reken ik erop dat men snel een andere regeling zal uitwerken. De Franstaligen zouden in dat geval nog maar eens proberen om een rechtvaardig principe te omzeilen in de sociale zekerheid, namelijk echte solidariteit zonder misbruiken.

Wat de klinische biologie in de ziekenhuizen betreft, verwachten we het fameus koninklijk besluit waarover we het al gehad hebben. Ik ben blij te vernemen dat het eerstdaags zal worden besproken in de Ministerraad.

In dit koninklijk besluit zou een nieuwe regeling worden uitgewerkt waarin de historische forfaits niet meer in aanmerking zouden worden genomen. De minister heeft verschillende tellingen laten uitvoeren in het RIZIV en zou als gevolg daarvan een regeling uitwerken waarbij Vlaanderen meer dan 50 pct. zou krijgen.

Ik heb de relativiteit hiervan al aangetoond. Het gaat uiteindelijk om 6 miljard, en dus om een relatief kleine som. Bovendien betreft het alleen de klinische biologie in de ziekenhuizen. Voor maatregelen in de ambulante sector moeten de resultaten per ingevoerde maatregelen worden afgewacht.

Wat de medische beeldvorming betreft, voorziet artikel 48 van de wet op de ziekteverzekering in een gelijkaardige betrugeling van de overconsumptie als voor de ambulante klinische biologie. Hoewel ik een voorstander ben van het enveloppesysteem — maar als democraat moet ik mij erbij neerleggen — moeten waarborgen worden gegeven opdat de verhouding in het verbruik tussen het noorden en het zuiden van ons land correct wordt. Deze waarborgen hebben wij op het ogenblik nog altijd niet. Ik had dan ook graag van de minister vernomen op welke manier de toestand in de medische beeldvorming zal worden rechtgezet.

Voor de betaling van de sociale zekerheidsbijdragen in het hele land verwachten we een correcte toepassing in beide Gemeenschappen. Het feit dat er meer oneerlijke koppelbazen zijn in Wallonië, die zichzelf voortdurend failliet laten verklaren en op die manier ontsnappen aan de betaling van de nog verschuldigde sociale zekerheidsbijdragen, mag geen excuus zijn om alles bij het oude te laten. Wij weten ook dat in Wallonië de grote steden, universiteiten en andere belangrijke instellingen in het verleden uitblonken door het niet- of laattijdig betalen van de sociale zekerheidsbijdragen. Wij kregen graag een concreet voorstel, waardoor de bijdragen op een gelijke manier worden betaald in beide landsgedeelten en in Brussel.

Wat een eenvormige toepassing van de werkloosheidsreglementering betreft, zou er een ontwerp van ministerieel besluit klaar zijn dat voor advies ligt bij het beheerscomité van de RVA. Dit zou aan onze eisen voldoen. Graag vernamen we wanneer dit ministerieel besluit getekend zal worden en voor wanneer de publicatie in het *Belgisch Staatsblad* kan worden verwacht.

Wat de vrijstellingscommissie voor zelfstandigen betreft, verheugen we ons over de goedkeuring van artikel 85 van de sociale programmawet van 9 november jongstleden, waarin bepaald wordt dat de commissie kennis neemt van alle aanvragen tot totale of gedeeltelijke vrijstelling van betaling van sociale zekerheidsbijdragen, ongeacht of deze aanvragen worden ingediend in het Nederlands, het Frans of het Duits. Wij willen dus dat alle aanvragen op een gelijke manier worden behandeld en dat niet, zoals in het verleden, aan Franstalige kant meer vrijstellingen worden toegekend dan aan Nederlandstalige kant.

De instelling van de Commissie-Pieters bij de Vlaamse Regering en meer specifiek bij de gemeenschapsminister van Institutionele Hervorming, Johan Sauwens, zal ons in de nabije toekomst

op een wetenschappelijke manier uitsluitel brengen over de noord-zuidtransfers in de sociale zekerheid, waaruit moet blijken of onze eisen redelijk zijn. We moeten verder durven denken in de toekomst, zoals ook minister Van den Brande dit zeer recent deed. Ik zie niet in waarom men aan Franstalige kant zware uitspraken mag doen zonder daarom bij het staatshoofd te worden geroepen, terwijl men in Vlaanderen bijna geen intellectueel denkwerk meer mag verrichten en niet meer mag zeggen dat in de toekomst de federalisering van de sociale zekerheid een mogelijkheid is. Indien er geen misbruiken zijn, moet niemand trouwens bang zijn voor federalisering. Uitspraken als « Wanneer de sociale zekerheid wordt gefederaliseerd, hoeft België voor ons niet meer » moeten we eenvoudig afdoen als chantage. Een staatsman zou trouwens dergelijke uitspraak niet mogen doen, want zo een uitspraak doet veronderstellen dat men voordelen geniet waarvan kan worden betwijfeld of ze wel gerechtvaardigd zijn.

Leden van de Regering, collega's, wees gewaarschuwd. Onze partij zal pas voor de eindstemming nauwkeurig een correcte balans opmaken. In de toekomst zullen we nauwlettend toezien dat het niet blijft bij woorden en beloften. Bij de correcte en stipte toepassing van de aangehaalde wetteksten zal moeten blijken of men langs Franstalige kant nog gesteld is op de eenheid van ons land, wanneer eenmaal de geldstromen van het noorden naar het zuiden beginnen afnemen.

Indien in de volgende jaren blijkt dat de PS stelselmatig de portefeuilles van Volksgezondheid en Sociale Zaken blijft opeisen om een correcte toepassing van de wetteksten te beletten, wil ik graag de Waalse minister-president parafraseren bij zijn fameuze uitspraak op de RTL van 10 januari jongstleden: « Ik zeg hier met nadruk speciaal ter attentie van de Vlamingen: als deze Belgische Regering haar plicht niet doet, moet de Vlaamse Regering zelf de macht in handen nemen. » (Applaus.)

De Voorzitter. — Het woord is aan de heer Dierickx.

De heer Dierickx. — Mijnheer de Voorzitter, in de openbare vergadering van de Senaat heerst vaak een sfeer die ons een gevoel geeft van veiligheid en geborgenheid. Dat kan niet altijd van andere vergaderingen worden gezegd. Ik ben blij dat wij hier vandaag in aanwezigheid van de Eerste minister deze dialoog kunnen voeren.

Mijnheer de Eerste minister, ik ben van plan om volgende dinsdag in de Vlaamse Raad een vraag te stellen aan de minister-president van de Vlaamse Regering. Dat het een politiek-filosofische vraag is, zal u wellicht niet verwonderen. Ik zal de heer Van den Brande vragen welke volgens hem de verschillen zijn tussen concreet levende burgers die de oprichting wettigen van verschillende staats- en deelstaat-instellingen en of de politieke verantwoordelijken de evoluties in dit vlak waarnemen.

Ooit waren dynastische banden het hoofdcriterium voor solidariteit en loyaliteit en derhalve de basis voor het vormen van staatsverbanden. In de periode van de godsdienstoorlogen waren de religieuze banden belangrijk en later speelden vooral het linguïstische element een zeer belangrijke rol in het politieke discours. Momenteel dragen ook ideologische banden bij tot het vormen van staatsverbanden. Zelfs economische elementen beginnen een rol te spelen. Dat is angstwekkend vooral wanneer wij zien wat er in Tsjechoslowakije en in Noord-Italië aan de gang is en wat er zich ook in ons eigen land voordoet. Wanneer in een land rijkdom wordt overgeheveld van het ene naar het andere gebied, dan wordt dat een reden om te scheiden en om nieuwe instellingen op te richten. Deze argumentatie staat vooraan onder meer bij Vaclav Klaus, bij de leiding van Lega Nord in Italië, in de geesten van sommigen in Kroatië en misschien zelfs ook bij ons. We moeten daarover nadenken, want als dit een geldig argument wordt dan vraag ik mij af waarom wij morgen niet zouden pleiten tegen de geldstroom van Noord-Europa naar Portugal of tegen de geldstroom van rijke landen naar minder rijke landen, naar de derde wereld.

Mijnheer de Eerste minister, in België verloopt het publieke debat over deze buitengewoon belangrijke staatshervorming in een ongewone rust. Onze bevolking gedraagt zich voorbeeldig. Ik heb uw voorganger, de heer Martens, er destijds nog op gewezen wat het zou betekenen indien ons probleem zich zou voordoen in

Noord-Ierland, in Noord-Spanje of zelfs in Alto Adige en dan spreek ik nog niet over Joegoslavië. Realiseert men zich wel hoe waardig, rustig en wijs onze burgers zich gedragen, niettegenstaande het feit dat zij elke ochtend in het persoverzicht stemmen horen van mensen die wantrouwen zaaien en kritiek spuien? Zelfs de extremistische groepen zoeken in de communautaire spanningen geen reden om over te gaan tot één of andere vorm van geweld. Onze bevolking gedraagt zich voorbeeldig, zelfs wanneer wij politici soms heftig beginnen te kraaien. Men kan het misschien ook jammer vinden dat er zoveel onverschilligheid heerst.

Mijnheer de Eerste minister, ik zou u, net zoals uw voorganger, kunnen voorstellen de proef te nemen, naar de televisie te stappen en daar met een halflachend, halfbedroefd gezicht te verklaren: « Beste landgenoten, de staatshervorming gaat niet door. » Wie zal er dan zenuwachtig worden? Niemand. Wie komt er dan uit wintervakantie terug? Men kan dat positief of spijtig vinden, maar zo is het alleszins.

De fundamentele vraag die ik bij deze staatshervorming stel, is of wij nu zullen evolueren naar confederalisme of separatisme ofwel of wij nog tientallen jaren als een rijk en gelukkig meertalig volk zullen leven in de structuren die vandaag worden voorgesteld. Als het van de bevolking mag afhangen dan zal het systeem dat nu wordt voorgesteld een langdurig bestaan kennen. In tegenstelling tot wat de heer Erdman beweert — en het spijt me dat hij hier niet aanwezig is — meen ik dat de bevolking in deze aangelegenheid geen eisende partij is.

Ik heb dit kunnen vaststellen naar aanleiding van uitzendingen op de BRTN, meer bepaald op Radio 1. Ik besef wel dat ik de heer Erdman met deze bedenkingen niet zal overtuigen, maar ze zullen dan toch genotuleerd staan in de *Parlementaire Handelingen*. Radio 1 wijdde namelijk onlangs een weekend aan de relatie Vlaanderen-Wallonië en de conclusie van de meeste mensen die aan bod kwamen, was dat er voor hen geen probleem bestond. De meeste vonden dat zij zeer goed overeenkwamen met de Walen en dat de staatshervorming een zaak is van en voor de politici, dat wil zeggen vooral in het belang van de politici.

Uit een uitzending van FR 3, waarin ook de Eerste minister een rol speelde, kon dezelfde conclusie worden getrokken: de staatshervorming interesseert de mensen niet, dat is de zaak van de politici.

In februari 1992 organiseerde Dimarso een opiniepeiling met de zeer duidelijke vraag: « Wat is uw vaderland: België, Vlaanderen of Wallonië? » Vierentachtig procent van de Vlamingen beschouwde België als zijn vaderland: tachtig procent beschouwt alleen België als zijn vaderland en vier procent beschouwt België en Vlaanderen samen als zijn vaderland. Slechts dertien procent beschouwt alleen Vlaanderen als zijn vaderland. In Wallonië ligt het percentage van degenen die België als vaderland beschouwen nog hoger. Zulke resultaten moeten toch tot nadenken stemmen.

In zijn rapport « Bedenkingen bij het stembusresultaat van 24 november 1991 », schrijft Luc Huyse het volgende: « De verandering tussen burger en politicus is ook verbonden met het uiteenlopen van de publieksagenda (wat de bevolking als belangrijk beleidsprobleem ervaart) en de politieke agenda (waaraan de politici prioriteit willen geven). Een goede illustratie daarvan is de hardnekkige mening van de kant van sommige politici dat heel Vlaanderen wakker moet liggen van de derde fase van de staatshervorming. »

Dan is er ook het resultaat van een universitair onderzoek vermeld door Jaak Billiet, dat in *Vlaanderen Morgen* werd gepubliceerd onder de titel « 24 november 1991 vanop een afstand ». Daarin lezen wij: « Een van de meest onverwachte vaststellingen van het onderzoek was dat bij de open vraag naar de stemmotieven de verwijzing naar communautaire problemen of de staatshervorming bij het Vlaams Blok zo onbeduidend aanwezig bleek, bij amper vijf op honderd kiezers van die partij. » Elders schrijft de auteur: « Bij alle kiezers over alle partijen samen geeft amper drie op honderd spontaan het communautaire als reden voor zijn stemgedrag aan. »

De heer Loones. — Mijnheer Dierickx, u mag de cijfers van de door u aangehaalde analyse toch niet uit hun verband rukken. Kunt u cijfers geven over de motivatie van Agelev-kiezers? Ook

daar zult u tot de verbazende vaststelling komen dat volgens dezelfde analyse de milieuproblematiek slechts bij 6 à 7 pct. van uw kiezers een rol zou spelen.

De heer Dierickx. — Ik heb bij gebrek aan tijd niet alle conclusies van het onderzoek voorgelezen. Ik kan er wel aan toevoegen dat uit de studie ook blijkt dat bij een op drie van de VU-VVD-kiezers het communautaire wel een belangrijke rol speelde. Voor de andere partijen citeer ik opnieuw uit *Vlaanderen Morgen*: «... We krijgen wel een aanwijzing dat in vergelijking met andere thema's het communautaire bijzonder weinig mobiliseerde tijdens de voorbije verkiezingen. Dit wordt trouwens bevestigd door de gesloten vraag. Daarin wordt de staatshervorming door amper één op tien kiezers aangestipt als een belangrijke reden voor het stemgedrag. Het milieu, de werkloosheid, de criminaliteit, de belastingen en de migranten doen het bij wijze van spreken tot drie à vier keer beter.» Ik kan u de gegevens van deze studie bezorgen zo u dat wenst, mijnheer Loones.

Ik wil nu verder ingaan op de staatshervorming. Wij, politiek verantwoordelijken, zullen moeten aantonen dat de staatshervorming toch geschiedt in het belang van de burger. Wij zullen ons daarvoor extra inspanningen moeten getroosten. De mogelijkheid van een grote bewustwordingsoperatie door middel van een referendum is ondertussen reeds afgewezen door de meerderheid. Wel zou een brochure kunnen worden uitgegeven zoals deze over het Verdrag van Maastricht. Elke dag kunnen wij in de kranten prettig geformuleerde stukjes uit deze brochure lezen onder de titel: «Europa, da's voor mij.» Waarom zouden wij niet iets maken onder de titel «Deze federale Staat, da's voor mij.» Dat zou toch helpen verhinderen dat de bevolking zich afkeert van de nieuwe federale staatsstructuur.

Zoals David Easton, één van de belangrijkste Amerikaanse sociologen en politicologen, meen ik dat elk staatsbestel behoefte heeft aan support, aan steun vanwege de bevolking. Een federale en vooral een meertalige federale Staat heeft nog meer behoefte aan steun en loyaliteit dan een zogenaamde natuurlijke ééntalige Staat.

Ik geloof dat ons land extra behoefte heeft aan support omdat het een «artificiële» Staat is. Maar ik geloof ook dat de mensheid in de toekomst meer en meer behoefte zal hebben aan artificiële Staten. Ik zie geen wereldsamenleving zonder artificiële rechtsstaten, zonder multiculturele parlementen, zonder meertalige parlementen met simultaanvertaling. Ik geloof dat wij niet alleen aan onze artificiële Staat steun moeten geven, maar dat wij er ook van moeten uitgaan dat alle vormen van democratisch solidair samenleven in rechtsstaten in de toekomst veel steun nodig zullen hebben van filosofen, politici en culturele leiders. Alleen zo kunnen wij verhinderen dat in deze verschrompelende wereld de economische en andere collectieve egoïsmen het politieke leven zullen domineren.

In verband met de vraag of in deze staatshervorming het separatisme al dan niet is geprogrammeerd, wil ik antwoorden op wat de heer de Donné in de commissie heeft verklaard, namelijk dat dit de laatste fase is voor er separatisme komt. Ik meen dat hij ongelijk heeft. Brussel is Praag niet! Brussel is een bindmiddel. Vlaanderen zal Brussel niet loslaten en de Franstaligen zullen Brussel evenmin kunnen loslaten.

Er is nog een ander argument waarom ik geloof dat wij niet zo gemakkelijk naar separatisme zullen afglijden. Het nationale Parlement, dat nog over belangrijke, zij het beperkte, bevoegdheden zal beschikken op sociaal gebied, op buitenlands gebied, en op het gebied van veiligheid en ordehandhaving zal, nu het niet meer op dezelfde wijze wordt verkozen, niet meer toelaten dat deze bevoegdheden nog verder worden uitgehold.

Dan is er een argument van meer politieke aard. Zoals ik zoëven aan de heer Valkeniers heb gezegd — ere wie ere toekomt — heeft de Volksunie in deze grondwetsherziening haar ideeën in grote mate laten triomferen. Er is niets in de traditionele universele ideologieën dat zegt dat Buitenlandse Handel moet worden gesplitst — ook de groenen zeggen dat niet — of dat het Wetenschapsbeleid moet worden geregionaliseerd. Het gaat dus om overwinningen van de Volksunie. Men kan dit goedvinden of betreuren, maar het mag worden gezegd. Ik voeg er echter wel het volgende aan toe. Wanneer de volgende staatshervorming meer in de richting van confederalisme en separatisme zal worden uitgevoerd, zal dat geen overwinning zijn van de Volksunie, maar van

het Vlaams Blok. Ik hoop dat de universalistische denkrichtingen daaraan niet zullen willen meewerken, maar dan zullen sommigen toch een beetje op hun woorden moeten letten.

Pleiten voor *Bundestreue*, pleiten voor federale loyaliteit volstaat niet. Men moet ook weten dat er gedachten, technieken en dialectieken ontstaan die ons kunnen misleiden en wegvoeren van het authentieke federalisme. Hier meen ik dat wij moeten spreken over de kwestie van de geldstromen. Wanneer de zaak van geldstromen in één monetair stelsel, in een eenheidsmarkt, op politiek vlak wordt gedramatiseerd geraakt men verstrikt in een oeverloos debat. Zoals de heer Herman Deleeck steeds weer zegt behoren transfers tot het wezen van een sociaal stelsel.

Er zijn weliswaar geldstromen van Vlaanderen naar Wallonië, maar eveneens van Wallonië naar Vlaanderen, bijvoorbeeld naar de farmaceutische industrie, naar de horeca-sector en naar de havens. Vlaanderen heeft geen enkel belang bij een verarming van Wallonië.

Mevrouw Maes. — Zo zijn er ook geldstromen van Vlaanderen naar de Verenigde Staten en van de Verenigde Staten naar Vlaanderen. Uw redenering houdt geen steek.

De heer Dierickx. — Het is gevaarlijk niet omzichtig om te springen met dergelijke beweringen.

Mevrouw Maes. — Solidariteit is niet hetzelfde als zich laten bestelen.

De heer Dierickx. — Deze laatste opmerking laat ik voor uw rekening.

Sedert 1974 werden in het RIZIV talloze maatregelen getroffen om de uitgaven in de sector van de klinische biologie te beperken.

Mevrouw Maes. — En de resultaten?

De heer Dierickx. — De resultaten waren altijd relatief. De betrokken ministers, waaronder ook Vlaamse, weten dat het hier om een ingewikkelde problematiek gaat. Indien u het wenst, kan ik alle maatregelen opsommen. Het ging niet enkel over remgelden maar ook over opgelegde enveloppes en tariefreducties.

Ik reken op het effect van de nieuwe wet van minister Moureaux op de ziekteverzekering, goedgekeurd in de Senaat, meer bepaald op artikel 48 omdat ik weet dat de dokters zich er tegen verzetten. Deze wet kan efficiënt zijn omdat in dit geval de Orde van geneesheren wordt ontweken als sanctionerende instantie. Er worden pogingen gedaan om de misbruiken, in de klinische biologie en in de radiologie, die ook in Vlaanderen bestaan, te beperken. Het is niet gemakkelijk om op dit vlak resultaat te boeken. Medewerking van de ministers volstaat niet, ook de ziekenfondsen en de landsbonden moeten hun verantwoordelijkheid opnemen.

Wij weten niet hoe de zaken zullen evolueren. In elk geval moeten wij de mensen erop wijzen dat in Europa en in de wereld zeer veel processen aan de gang zijn die leiden tot het verbreken van de solidariteit tussen groepen en individuen, tussen naties en subnaties. Onze Belgische gemeenschap heeft de opdracht ten overstaan van de wereld aan te tonen dat de processen die leiden tot het verbreken van solidariteit niet noodzakelijk steeds succesvol moeten zijn.

Vlaanderen zal een grootmoedige houding moeten aannemen. De *Standaard* van 14 februari 1991 blokkeert: «Vlaanderen weegt economisch dubbel zo zwaar als Wallonië.» Wij moeten deze realiteit accepteren en er de nodige consequenties uit trekken. Over Wilfried Martens, een groot voorstander van het federalisme; stond in *De Standaard* van 11 mei 1992, te lezen naar aanleiding van een door hem in Amsterdam gehouden rede: «Gewezen Eerste minister Wilfried Martens maakte indruk met een openhartige toespraak, waarin hij stelde dat België «na de centrifugale periode, nood heeft aan onderlinge samenwerking». Martens liet uitschijnen dat de limiet is bereikt in het federaliseringsproces.»

Wij bevinden ons inderdaad in een moeilijke situatie.

Wij groenen hebben jaren geleden gemeend ons als Vlamingen solidair te moeten verklaren met de arbeiders van Cockerill-Sambre en wij werden daarom toen beschouwd als belgicisten.

Als men nu voorstander is van een gedeeltelijke federalisering, regionalisering van de uitgaven in de ziekteverzekering, dan is men plots voor velen een vooruitstrevende Vlaming.

Mevrouw Maes. — Mijnheer Dierickx, mag ik u toch iets vragen? Als de Waalse Regering vandaag in ruil voor haar overheidssteun aan het tapijtbedrijf De Poortere eist dat de maatschappelijke zetel van dit bedrijf verhuist van Aalbeke naar Moeskroen en als diezelfde Waalse partner eist dat geen Waalse arbeiders worden ontslagen, terwijl men weet dat er 150 ontslagen zijn gepland, denkt u dan dat het communautaire vraagstuk op dat ogenblik voor die arbeiders geen probleem is? Zegt u dan nog dat de solidariteit van de Vlamingen met de Walen onverminderd moet worden voortgezet, terwijl de Walen zich een dergelijke arrogantie permitteren?

De heer Dierickx. — Mevrouw Maes, u stelt vaak pertinente vragen, maar u weet ook dat ik ook inzie dat dit een vorm van Waals economisch nationalisme is waar ik tegen ben. Het probleem bestaat erin dat nationalismen die elkaar bestrijden, elkaar niet verzwakken, maar voeden, verstevigen en wettigen. Het probleem voor ons groenen en democraten is die wisselwerking te doen ophouden.

Mevrouw Maes. — Mijnheer Dierickx, weet u wat uw echte probleem is? Uw probleem is dat u niet wil erkennen dat er een nationaliteitsconflict is, dat men bijgevolg met dat conflict voorzichtig moet omgaan en dat men moet trachten er een oplossing voor te vinden. U ontkent het probleem.

De heer Dierickx. — Mevrouw Maes, ik ontken niet dat er in ons continent in de loop der eeuwen miljoenen en miljoenen mensen zijn gedood om de eenvoudige reden dat zij tot een nationaliteit behoorden. Ik vind dit tragisch. Het probleem van de groenen is echt: hoe kunnen wij deze duivelse kringloop doorbreken? Een *conditio sine qua non* hiervoor is dat niet alleen Magda Aelvoet en Jos Geysels in de Vlaamse Raad en in de Kamer van volksvertegenwoordigers de moed moeten opbrengen om te zeggen dat de heer Van den Brande te ver is gegaan, maar dat ook aan Waalse kant mensen moeten opstaan om te zeggen dat de heer Spitaels te ver gaat. Wanneer dat niet gebeurt komen we inderdaad opnieuw in de duivelse kringloop terecht. Zo'n mentaliteit kunnen we ons in België op kleinere schaal permitteren, maar morgen kan dat in Europa echt niet meer.

U hebt voor een groot deel gelijk. We kunnen aan de duivelse kringloop alleen maar ontsnappen door erover na te denken en in te zien welke woorden en daden noodlottig kunnen zijn. De heer Jean-Maurice Dehousse verklaarde destijds dat hij zich meer verbonden voelde met een Waalse ondernemer dan met een Vlaamse arbeider. Dat was dan de taal van een socialist! Daarop moet worden gereageerd.

Mevrouw Maes. — Dat was niet de taal van een socialist, dat was de taal van een nationalist.

De heer Dierickx. — Maar hij was ook socialist!

Mevrouw Maes. — Ook nationalist kunnen socialist zijn. Ook separatisten kunnen democraat zijn. U moet niet denken dat het ene het andere uitsluit. Separatisme kan net zogoed worden verdedigd door een democraat, maar dat is niet onze keuze.

De heer Dierickx. — Het verbreken van de sociale solidariteit door het separatisme keur ik af. In ons land moeten we er ons voor hoeden te wedijveren in het zich verongelijkt en geminoriseerd voelen. In al onze deelstaten, onze Gemeenschappen en Gewesten, moeten we mensen vinden die er een zaak van maken de *Bundestreue* en de federale loyaliteit te huldigen, anders staat dit federale systeem er slecht voor.

Dit is niet alleen een kwestie van politieke ingesteldheid; we hebben ook te kampen met de structurele tweepoligheid van ons federaal systeem. Eerste minister Dehaene heeft zelf op 23 maart

1992 aan het *NRC Handelsblad* verklaard dat het tweepolig federalisme een probleem vormt omdat al wat wordt gegeven aan één deelstaat duidelijk wordt aangevoeld als ontnomen aan de andere.

België bestaat niet alleen uit toevallig gevormde entiteiten, België bestaat uit gevoelsgeladen entiteiten; we zouden zelfs kunnen zeggen dat het *Belgique de papa* vervangen wordt door het *Belgique des patries*, met alle moeilijkheden van dien.

In dit systeem zijn dus ook feitelijke vetorechten en blokkeringsmechanismen ingebouwd. Uit het commissieverslag van de heer Cerexhe, document 457, over het verdragsrecht, citeer ik: « De Eerste minister is van oordeel dat wanneer een verdrag eveneens betrekking heeft op gewest- of gemeenschapsaangelegenheden, elke raad de ratificatie van het verdrag kan verhinderen. » Men kan zich voorstellen dat daaruit belangenconflicten kunnen ontstaan en belangenconflicten kunnen in ons systeem niet worden beslecht omdat het Arbitragehof enkel bevoegd is voor bevoegdheidsconflicten.

Tot slot wil ik verwijzen naar een brochure uitgegeven door ons ministerie van Buitenlandse Betrekkingen, verschenen in vier talen en in drie kleuren, met de welluidende titel *België, een tweeledig en een centrifugaal federalisme* van de hand van professor André Alen. De auteur wijst erop dat het democratisch karakter van ons federaal systeem mogelijkerwijze in opspraak zou kunnen komen. U zal mij toestaan het taalevenwicht te respecteren en professor Alen in het Frans te citeren: « Les finances publiques et la répartition des moyens financiers ont joué un rôle capital dans le développement de ce fédéralisme coopératif. Etant donné que le fédéralisme coopératif mène fréquemment à une marginalisation du contrôle parlementaire, ainsi qu'à une augmentation des compétences du pouvoir exécutif, un développement extrême du fédéralisme coopératif a fait l'objet de vives critiques. » Hij verwijst naar de verplichte samenwerkingsakkoorden, de talrijke overlegprocedures tussen de Executieven en naar de interministeriële conferenties en beklemtoont « l'absence d'une définition de la relation entre l'accord de coopération et l'ordre juridique des entités contractantes ».

De heer Seeuws, ondervoorzitter, treedt als voorzitter op

Een andere belangrijke zin in de ruim verspreide brochure van het ministerie van Buitenlandse Zaken luidt: « tout comme existe le danger d'une « surrégulation » et d'un « fédéralisme oligarchique » étant donné que la coopération se situe principalement sur le plan exécutif. »

Tenslotte citeer ik een interview van Eerste minister Dehaene in *De Standaard* van 7 en 8 januari 1989 met als titel: « Zonder derde fase is deze staatshervorming niet af. » De journalist vroeg de Eerste minister hoe de architect aankijkt tegen zijn gebouw en of hij tevreden is. Eerste minister Dehaene antwoordde: « Niet helemaal. Ik denk dat er twee elementen ontbreken in het geheel om echt functioneel te zijn: een zekere hiërarchie van normen en nationale partijen. » Daarnet is nogmaals bevestigd dat er niet in een hiërarchie van normen is voorzien. Wij weten dat er in dit federaal systeem, en in tegenstelling tot de andere federale stelsels, geen federale of nationale partijen zijn. We staan dus voor problemen.

De vraag is waar wij naartoe gaan met dit systeem. De groenen zijn tamelijk optimistisch. Als de politieke wereld zich zo wijs gedraagt als onze bevolking tot op heden, zal dit federale systeem *sui generis* een kans maken. In het andere geval zijn er redenen om minder optimistisch te zijn. (*Applaus.*)

De Voorzitter. — Het woord is aan de laatste spreker van onze ochtendvergadering, de heer Loones.

De heer Loones. — Mijnheer de Voorzitter, ik dank u omdat u mij de gelegenheid geeft nu nog het woord te nemen, ook al is de Regering afwezig. Uit mijn uiteenzetting zal blijken waarom ik het nuttig vind onmiddellijk na fractievoorzitter Valkeniers en de heer Dierickx, die waarschijnlijk in eigen naam heeft gesproken, mijn menig te vertolken.

Aansluitend bij de woorden van de heer Schiltz, als het ruimer kader, en bij die van de heer Valkeniers, als het specifieke kader met betrekking tot de sociale transfers, leg ik de nadruk op onze eis tot rechtzetting van de sociale transfers als onderdeel van de goedgekeuring van het Sint-Michielsakkoord in zijn geheel.

Mevrouw Maes. — Mijnheer de Voorzitter, ik vraag het woord bij ordemotie. De Regering is niet vertegenwoordigd. Het lijkt mij onmogelijk om in deze omstandigheden vragen te stellen. Er kan immers geen zinnig antwoord worden gegeven!

Hebt u een verklaring voor de afwezigheid van de Regering, Voorzitter?

De Voorzitter. — Mevrouw Maes, een verklaring kan ik u op het ogenblik niet geven. De heer Loones heeft positief gereageerd op mijn vraag of hij nu nog het woord wenste te nemen. Indien de heer Loones van oordeel is dat hij alleen het woord kan nemen in aanwezigheid van de Regering, zal ik de vergadering sluiten.

De heer Loones zal ongetwijfeld een antwoord krijgen op zijn vragen.

Mijnheer Loones, hoe staat u hiertegenover?

De heer Loones. — Mijnheer de Voorzitter, ik verkies om nu het woord te nemen, onder andere omdat mijn uiteenzetting aansluit bij wat daarnet is gezegd met betrekking tot de transfers en omdat ik wil benadrukken dat onze eis onverkort gehandhaafd blijft. Buiten het Parlement zijn de VU-er's omtrent de transfers gesteld op het politiek vlak en in de onderhandelingen. Daarnaast is het nodig om onze eis kenbaar te maken in de context van de huidige parlementaire bespreking. Ik verwacht daarop niet onmiddellijk een specifiek antwoord van de Eerste minister of van de Regering. De specifieke vragen werden overigens daarnet al gesteld door fractievoorzitter Valkeniers.

Bij de eis tot rechtzetting van de transfers gaat het om veel meer dan om geld. Het gaat ook om veel meer dan om een partij die een punt wil scoren in een onderhandeling.

Ook zonder het Sint-Michielsakkoord kan er nog leven zijn. Zelf beoordeel ik het akkoord positief, zeker de bepalingen over de rechtstreekse verkiezingen van de Raden en over het operationaliseren van de parlementaire werkzaamheden. Negatief vind ik vooral wat er niet in het akkoord staat: de splitsing van Brussel-Halle-Vilvoorde op het federale niveau, een regeling voor de fiscale en financiële verantwoordelijkheid van Gemeenschappen en Gewesten, de rechtzetting van de transfers tussen noord en zuid.

Onze houding over die transfers kan ik niet duidelijk maken zonder aan te tonen vanwaar wij komen. Reeds twintig jaar sluit de VU zich noodgedwongen aan bij de richting die de strijd voor het federalisme in ons land heeft ingeslagen. In het huidige federalisme heeft de grootste groep een deel van haar macht afgestaan ten gunste van de bescherming van de kleinere groep. Wij hebben een vergaand stelsel van grondwettelijk vastgeankerde structurele beschermingsmaatregelen, zoals de alarmbelprocedure en de grendelwet. Wij hebben dit met lede ogen aanschouwd. Wij hebben ons echter ingepast in deze stap-voor-stapstrategie. Wij hebben de richting gevolgd van het verdraagzame consensus-federalisme.

Ik wijs er op dit belangrijke ogenblik op dat dit niet de enige weg is voor het nationalisme, voor het zoeken naar een uitweg voor onze existentiële problemen. Men kan de tegenstellingen in dit land niet ontkennen. Zij bestaan en zij hypothekeer het leven. Er konden evenwel nog twee andere wegen worden ingeslagen.

De ene weg is die van het compromisloze nationalisme, de alles-of-nietspolitiek. Men noemt dit ook wel eens het separatisme, hoewel er daar toch nog gevoelige verschillen mee zijn. De propagandisten van deze weg verwijzen naar de politiek van de India nationalist, tegelijkertijd beschaafd en liberaal democraat, Nehroe, die op principiële gronden elke bestuursverantwoordelijkheid weigerde zolang het land niet helemaal onafhankelijk was en tot op het moment dat hij de macht van de Britten helemaal kon overnemen. Deze strekking die ook in het Vlaamsnationaal forum aanwezig is, verwijt de Volksunie uiteraard dat die partij haar democratische medewerking verleent aan een beleid in het Belgisch kader.

De andere weg die men nog kan inslaan in de strijd voor groeiende zelfstandigheid en rechtvaardigheid voor het Vlaamse volk, geniet minder bekendheid. Die weg gaat evenzeer uit van een fundamenteel wantrouwen tegenover onze Franstalige landgenoten. Die weg gaat ook uit van een vergaand ongeloof in een communautaire pacificatie tussen Vlamingen en Franstaligen. Die weg wil de problemen oplossen vanuit het Belgische federale niveau. De voorstanders van die weg zeggen dat de Vlamingen op het Belgische federale niveau hun meerderheidspositie sterker moeten doen gelden. Zij zeggen dat de communautaire confrontatie blijvend moet worden gevoerd op het Belgische federale niveau.

In deze optiek is er geen plaats voor een rechtstreekse dialoog tussen de twee volkeren. In deze optiek betekent de rechtstreekse verkiezing van de Raden zoals overeengekomen is in het Sint-Michielsakkoord, dan ook een verzwakking van de Vlaamse onderhandelingspositie. Vermits de confrontatie gevoerd wordt op het Belgische federale vlak, moeten op dat niveau onze beste en meest strijdbare figuren worden afgevaardigd. De rechtstreekse verkiezing van de Raden belemmert dit. Dit geldt uiteraard niet voor de partijen die altijd al gevoelig zijn geweest voor deze materie, maar wel voor wat wij de grote traditionele partijen noemen, waar er nog steeds een markante scheiding is tussen « Vlamingen » en « Belgen » of — minder eerbiedig — « oude » en « nieuwe » Belgen. Wij moeten in het licht van de jongste gebeurtenissen er maar even aan denken dat « de Willockxen en de Claesen » tegenover de « Van den Brandes en de Van den Bossches » die zich zouden terugtrekken op het louter Vlaamse niveau. Dat is bedenkelijk voor Vlaanderen.

Vermits de wetten moeten worden goedgekeurd in het Belgische federale Parlement is de vraag of de Vlamingen het zich kunnen permitteren om dat werk over te laten aan de unitaire *die-hards*. Het antwoord ligt in het vertrouwen dat men kan hebben in de Franstaligen, in hun bereidheid om, in federale loyaliteit, redelijke oplossingen uit te werken op het centrale vlak. Dat veronderstelt dan ook dat zij nu reeds een werkelijke bereidheid vertonen om tot eerlijke regelingen te komen en tot een gesprek na het Sint-Michielsakkoord. Wanneer de Franstaligen nu reeds zeggen dat zij dat gesprek niet willen aangaan om zich dan te verschuilen in een soort van Perin-strategie die, na wat ik deze morgen in de pers heb gelezen, een Moureaux-strategie kan worden, dan is het gevaar tot mislukking reëel.

Het is dus niet enkel om het geld dat de Volksunie haar eis inzake de transfers met klem moet blijven verdedigen. Wij willen dat de Franstaligen nu reeds hun bereidheid laten blijken om de scheeftrekkingen recht te zetten. Onze fractievoorzitter, de heer Valkeniers, heeft daarstraks uiteengezet waarover het dan wel gaat. Ik ben bijgevolg ontslagen van de taak om de specifieke maatregelen aan te halen die moeten worden genomen. Het is ons niet te doen om het uitschakelen van de solidariteit, maar wel om een normale solidariteit van deelgebied tot deelgebied op basis van gekende gegevens en op basis van redelijkheid. Wanneer men ons de garantie kan geven dat het debat over een vergaande federalisering van de sociale zekerheid wordt geopend, iets waarop wij reeds tijdens de voorbereiding van het Sint-Michielsakkoord hebben aangehangen, zijn wij graag bereid stap voor stap verder te gaan op de weg van het consensusfederalisme.

Wij willen echter dat dit gebeurt op basis van wederzijds vertrouwen en via een dialoog tussen de Gemeenschappen. Wanneer blijkt dat die bereidheid niet bestaat, dan zal ik er in de Volksunie-fractie en bij het Volksuniepartijbestuur met overtuiging voor pleiten om het Sint-Michielsakkoord niet goed te keuren. (Applaus.)

De Voorzitter. — Dames en heren, ik stel voor het debat te onderbreken.

Je vous propose d'interrompre ici le débat.

De Senaat vergadert opnieuw deze namiddag om 15 uur.

Le Sénat se réunira cet après-midi à 15 heures.

De vergadering is gesloten.

La séance est levée.

(De vergadering wordt gesloten om 13 uur.)

(La séance est levée à 13 heures.)